

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra geografie

Lucie SEIMLOVÁ

Geografické aspekty transformace potravinářského průmyslu
v Jihočeském kraji po roce 1989

Diplomová práce

Vedoucí práce : Mgr. Michal Vančura, Ph.D.

České Budějovice, 2008

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části Části databáze STAG provozované Jihočeskou Univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne

Podpis studenta

Poděkování :

Děkuji panu Mgr. Michalovi Vančurovi, Ph.D. za odborné vedení, konzultace, přínosné rady a pomoc při vypracování diplomové práce.

ANOTACE :

Předkládaná práce se zabývá prostorovými aspekty transformace potravinářského průmyslu mezi lety 1989 až 2004 v České republice, s hlavním zaměřením na Jihočeský kraj a jeho okresy. Úvodní kapitoly se věnují cílům této práce, rozboru publikované literatury a metodice zpracování. Následující kapitoly se v hodnoceném území zabývají transformačními změnami potravinářského průmyslu, odrážející se zejména ve vývoji počtu zaměstnanců a struktury podniků. Dále změnami v územním rozmístění výrobních závodů jednotlivých výrobních podniků potravinářského průmyslu a jeho významem v průmyslu zpracovatelském. Kapitola „Analýza transformace potravinářského průmyslu“ pak analyticky hodnotí změny, kterými toto odvětví prošlo v průběhu posledních patnácti let. Předkládaná práce je také doplněna o výstupy zpracovaných dat v podobě tabulek, grafů, kartogramů a kartodiagramů.

SUMMARY :

This thesis deals with tree-dimensional aspects of food industry in the Czech republic, especially in South Bohemia and its districts, between 1989 and 2004. Introductory chapters present the objectives of the work, analysis of the published literature and the methodology of the elaboration. Next chapters deal with the transformation of the food industry in the concerned area, which is reflected particularly in the development of the number of employees and of the structure of enterprises. These chapters show as well the changes of disposition of this enterprises and their importance for the manufacturing industry. The chapter „Analýza transformace potravinářského průmyslu“ examines the changes in this branch during last fifteen years. The thesis is completed by turns in the form of tables, graphs, cartograms and cartodiagrams.

OBSAH PRÁCE :

1. ÚVOD	7
2. ROZBOR LITERATURY A METODIKA ZPRACOVÁNÍ	9
2.1. Rozbor literatury	9
2.2. Metodika zpracování	11
2.2.1. Postupy při zpracování dat a tvorbě jejich výstupů	16
3. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 1989	19
3.1. Obory Výroby potravin a nápojů v České republice v roce 1989	21
3.2. Regionální struktura Výroby potravin a nápojů v České republice podle krajů v roce 1989	28
4. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2004	30
4.1. Obory Výroby potravin a nápojů v České republice v roce 2004	31
4.2. Regionální struktura Výroby potravin a nápojů v České republice podle krajů v roce 2004	33
4.3. Perspektivy Výroby potravin a nápojů v České republice	35
5. ANALÝZA TRANSFORMACE POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU V ČESKÉ REPUBLICE MEZI LETY 1989 A 2004	37
5.1. Období mezi lety 1989 až 1994	38
5.2. Období mezi lety 1994 až 1999	39
5.3. Období mezi lety 1999 až 2004	40
5.4. Zhodnocení transformace Výroby potravin a nápojů mezi lety 1989 až 2004	41
6. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V JIHOČESKÉM KRAJI V ROCE 1989	44
6.1. Podniky ve Výrobě potravin a nápojů se sídlem v Jihočeském kraji	46
6.2. Obory Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 1989	53
6.3. Výroba potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje v roce 1989	58
7. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V JIHOČESKÉM KRAJI V ROCE 2004	62
7.1. Obory Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 2004	63
7.2. Výroba potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje v roce 2004	70

8. ANALÝZA TRANSFORMACE POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU V JIHOČESKÉM KRAJI MEZI LETY 1989 A 2004	74
8.1. Období mezi lety 1989 až 1999	75
8.2. Období mezi lety 1999 až 2004	76
8.3. Zhodnocení transformace Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji mezi lety 1989 až 2004	77
8.3.1. Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	78
8.3.2. Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	80
8.3.3. Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	82
8.3.4. Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	83
8.3.5. Výroba krmiv	84
8.3.6. Výroba ostatních potravinářských výrobků	85
8.3.7. Výroba nápojů	87
8.4. Zhodnocení transformace Výroby potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje	88
9. ZÁVĚR	91
10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	94
11. PŘÍLOHY	98

1. ÚVOD

Přechod ústředně řízeného průmyslu na tržní ekonomiku v České republice přinesl po roce 1989 kvantitativní i kvalitativní změny, kterými prošla většina odvětví zpracovatelského průmyslu. Mezi léty 1989 až 2004 došlo v České republice k výraznému propadu například v průmyslu kožedělném, textilním a oděvním, sklářském a keramickém průmyslu. Naopak vzrostl význam takových odvětví jako jsou výroba strojů, výroba elektrických a optických přístrojů a výroba dopravních prostředků. Potravinářský průmysl je vázán na každodenní spotřebu svých produktů, proto v tomto odvětví nedošlo k výrazným kvantitativním změnám (počet zaměstnanců), ale zejména ke změnám kvalitativním. Transformační období způsobilo také změny ve vykazování jeho oborové struktury. Po společenských změnách po roce 1989 došlo k rozšiřování sortimentu tohoto odvětví, ke změně požadavků spotřebitelů (v poptávce na trhu) a jejich konzumního stylu. I přes změny, které transformační období přineslo, produkty potravinářského průmyslu si zachovaly nezastupitelnou úlohu v životě každého nás, která vyplývá z jejich každodenní spotřeby. V poslední době, se vstupem České republiky do EU, se řeší problematika převzetí společné potravinové politiky, která vytyčila za hlavní prioritu kvalitu a bezpečnost potravin, ale současně řeší perspektivy tohoto odvětví z pohledu národních cílů, a dále inovaci potravinářské produkce a technologických zařízení vedoucí k rozvoji a posílení konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu České republiky na zahraničních trzích. K tomuto odvětví se v poslední době vztahuje velká pozornost, také proto jsem si zvolila hodnocení transformace potravinářského průmyslu České republiky s hlavním zaměřením na Jihočeský kraj jako téma své diplomové práce.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zhodnocení transformace, kterou potravinářský průmysl prošel mezi léty 1989 až 2004 v České republice, zejména pak v Jihočeském kraji a jeho okresech. Diplomová práce je zaměřena na transformaci potravinářského průmyslu a změnu koncentrace jeho výroby v hodnoceném období v České republice, a zejména pak v okresech Jihočeského kraje. Cílem bylo zachytit změny v počtu zaměstnanců, strukturální změny podniků a jejich výrobních závodů za jednotlivé výroby, zejména pak u podniků se sídlem v Jihočeském kraji. A dále změny podílu potravinářského průmyslu na celkové zaměstnanosti v průmyslu zpracovatelském. Nejprve byl v diplomové práci charakterizován potravinářský průmysl a jeho výše zmiňované charakteristiky v České republice za rok 1989 a 2004 a zhodnoceny změny, ke kterým mezi těmito léty došlo.

Hodnoceno bylo, jak se v průběhu posledních patnácti let změnil počet zaměstnanců a závodů v jednotlivých oborech, jak se změnil v krajích České republiky podíl potravinářského průmyslu na celkovém počtu zaměstnanců v průmyslu zpracovatelském. A dále byla v práci snaha nastínit perspektivy vývoje potravinářského průmyslu a možnosti jeho ovlivňování, zejména po vstupu do Evropské unie. Jelikož je potravinářský průmysl v Jihočeském kraji typickým odvětvím zpracovatelského průmyslu, předkládaná práce byla zaměřena především na tento region České republiky – na transformaci potravinářského průmyslu v Jihočeském kraji a zhodnocení změn v počtu zaměstnanců, výrobních závodů, a dále zhodnotit změny, ke kterým došlo v průběhu posledních patnácti let v koncentraci jednotlivých výrobních závodů v okresech kraje. Diplomová práce je také zaměřena na porovnání procentuelního podílu zaměstnanců v oborech potravinářského průmyslu v Jihočeském kraji s jejich celkovým počtem v České republice. V práci je řešena i specializace potravinářského průmyslu v okresech Jihočeského kraje (za rok 1989 a za rok 2004), který byl dán podílem zaměstnaných osob v daném oboru a jejich celkového počtu ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji. Lze očekávat, že na celkovém počtu zaměstnanců potravinářského průmyslu se v hodnocených letech budou podílet nejvíce ty obory, které jsou lokalizovány přímo v místě spotřeby a vyrábějí produkty každodenní spotřeby (masny, mlékárny, pekárny). V potravinářském průmyslu lze také očekávat mírný pokles zaměstnanosti a naopak velký nárůst ekonomických subjektů. Dá se také předpokládat, že k poklesu zaměstnanců dojde rovnoměrně ve všech oborech, tím pádem by se neměl výrazně pozměnit jejich procentuelní podíl na celkovém počtu zaměstnanců potravinářského průmyslu. V hodnotě charakteristiky počtu zaměstnanců lze v roce 2004 také očekávat poměrně stejnou dominanci krajů České republiky a v rámci Jihočeského kraje stejnou dominanci okresů jako ve výchozím roce 1989. Z hlediska postavení zkoumaných okresů Jihočeského kraje lze očekávat, že největší podíl na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu, i zvláště v jednotlivých oborech tohoto průmyslu budou mít v hodnocených letech okresy s největším počtem obyvatel, zejména okres České Budějovice (krajské město) a okres Tábor. Naopak nejméně by se na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu v Jihočeském kraji měl podílet okres Český Krumlov a okres Prachatice (horská, periferní a nejméně osídlená oblast kraje). Dále lze v hodnoceném období (od roku 1989 do roku 2004) také očekávat mírný nárůst podílu počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském.

2. ROZBOR LITERATURY A METODIKA ZPRACOVÁNÍ

2.1. Rozbor literatury

Pomineme-li odborné články v periodikách, dá se říci, že monografií věnující se transformaci potravinářského průmyslu je poměrně málo. Počátky geografie průmyslu České republiky (respektive Československa) lze datovat od druhé poloviny 50.let. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi nemá na našem území tato disciplína dlouholetou tradici a význam. Tato skutečnost ovšem nevyplývá jen z opožděného rozvoje průmyslu ve srovnání s některými vyspělými evropskými zeměmi, ale je dána zejména tím, že ekonomická geografie byla poměrně málo zastoupena na našich vysokoškolských pracovištích. Geografie průmyslu nebyla v České republice (Československu) také dlouhou dobu vyčleněna jako samostatná disciplína ekonomické geografie. V tomto ohledu měly lepší postavení takové disciplíny jako je například geografie obyvatelstva nebo geografie sídel. (Vančura, M., 1999)

Jednou ze základních publikací vztahující se k tématu geografie průmyslu byla práce „Predmet, metody a vývinové smery geografie priemyslu“ K.Ivaničky zveřejněna roku 1958 v Geografickém časopise. K rozvoji geografie průmyslu přispělo zejména bylo založení Geografického ústavu v roce 1963 a vypracování souboru map věnované této problematice. Kromě nového národního atlasu ČSSR stojí za pozornost také publikace „Oblastní struktura Československa“ M.Střídý a dalších autorů vydaná v roce 1967. Tato publikace hodnotila průmyslové struktury jednotlivých oblastí země a také poskytovala základní charakteristiky rozmístění průmyslu nejen podle odvětví, ale i podle oborů. Analýzou rozmístění průmyslu se také zabýval zejména L.Krajíček, v roce 1962 vydal s ostatními autory soubor map a řadu tabulek na téma průmyslu ČSSR. Libor Krajíček vydal také v roce 1982 skripta pod názvem „Geografie průmyslu“. V sedmdesátých letech bylo nejvíce vědeckých článků vztahujících se k problematice českého průmyslu publikováno pracovníky Geografického ústavu ČSAV. Řešily zejména problematiku regionalizace průmyslu. Regionalizace průmyslu ČR byla také později (roku 1980) zveřejněna v monografii J. Mareše. Průmyslem se také zabývali členové Katedry geografie Pedagogické fakulty v Plzni, například S.Mirvald, který poprvé v roce 1972 publikoval práci věnovanou strukturálním změnám průmyslové výroby v pohraničí. Po roce 1980 byla pozornost věnována průmyslovým oblastem, jejichž vývojem se zabýval například K.Sommer, J.Steiner a J.Matějček. Po roce 1989 byla geografie průmyslu zaměřena na analýzu probíhajícího transformačního procesu ekonomiky a území České republiky.

Strukturálními změnami českého průmyslu po roce 1989 se ve svých pracích zabýval například L.Kopačka. Změny v územní a odvětvové struktuře v první polovině devadesátých .let, včetně dopadu privatizace, hodnotili V.Toušek a M.Vančura, kteří se v roce 1999 zabývali problematikou českého průmyslu v publikaci „Geografické aspekty transformace potravinářského průmyslu“. Dále lze zmínit například M.Viturku, který se zabýval zejména problematikou zahraničních investic a jejich vlivu na regionální rozvoj. A dále monografii pod názvem „Průmysl v České a Slovenské Republice“, kterou v roce 1994 z originálu v angličtině „Industry in the Czech and Slovak Republic“ přeložil J.Schejbal. Tato práce charakterizovala stav a vývoj československého průmyslu v období mezi léty 1948 – 1990 a dále poukazovala na jeho strukturální změny mezi léty 1990 až 1993.

Z výše uvedeného přehledu vyplývá, že potravinářský průmysl byl na okraji zájmu českých geografů. Větší pozornost mu byla věnována pouze při zpracování tematických map v souvislosti s tvorbou národních atlasů, na kterých se podílel zejména K.Malík, L.Stejskal, J.Veselý, J.Tarabáková, A.Ivaničková. O změnách v rozmístění potravinářského průmyslu informovaly i články v časopise „Geografické rozhledy“. Charakteristikami potravinářského průmyslu se také zabýval J.Mezera z Výzkumného ústavu zemědělské ekonomiky v Praze, jenž svými pracemi přispíval do odborného časopisu pod názvem „Zemědělská ekonomika“. Za zmínku stojí například jeho článek „Potravinářský průmysl v zemích ES“ publikovaný roku 1992. Vhodným doplňkem literatury o historii potravinářského průmyslu jsou texty k mapovým listům v národních atlasech 1930 - 1950.

V současné době se problematikou zpracovatelského a potravinářského průmyslu České republiky zabývají odborné publikace, analytické zprávy a odborné časopisy a články publikované pod Ústavem zemědělských a potravinářských informací, Výzkumným ústavem zemědělské ekonomiky, Ministerstvem průmyslu a obchodu a Ministerstvem zemědělství. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (MPO) vydává každoročně od roku 1998 odvětvově strukturovanou publikaci pod názvem „Panorama českého průmyslu“, která v roce 2005 vyšla pod názvem „Panorama zpracovatelského průmyslu a souvisejících služeb ČR“. Toto periodikum se zabývá charakteristikami zpracovatelského průmyslu (zejména produkčními a regionálními), jejich aktuální situací, vývojem v jednotlivých odvětvích za uplynulé období (posledních pěti let) a popisují jejich dosažený stav. Použitá data vycházejí z ročních výkazů založených na účetních datech zahrnujících výsledky ekonomické činnosti podnikatelských subjektů zařazených Českým statistickým úřadem do odvětvové klasifikace ekonomických činností (15 až 37). Komentář k potravinářskému průmyslu byl zpracován Ministerstvem zemědělství, neboť nespadá do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu.

Panorama českého průmyslu je také doplněno tabulkovými a grafickými výstupy dat a souborem situačních zpráv za jednotlivá odvětví zpracovatelského průmyslu. MPO také vydává soubor dat pod názvem „Zpracovatelský průmysl v datech a grafech“. Tento materiál obsahuje pouze soubor dat a grafy ukazatelů odvětví a oborů zpracovatelského průmyslu, vychází z dat ČSÚ. Charakteristikami potravinářského průmyslu se také zabývá Ministerstvo zemědělství ČR ve své každoročně vydávané oborově strukturovaná publikaci „Panorama potravinářského průmyslu“. Jde o studii stavu produkčních charakteristik potravinářského průmyslu a jejich vývoje. Cílem publikace je také zachytit produkční a ekonomické trendy tohoto odvětví. Také ji doplňují výstupy dat v podobě tabulek a grafů. Pod Ministerstvem zemědělství jsou k tématu potravinářského průmyslu vydávány také každoroční „Souhrnné zprávy“ zahrnující zemědělství, potravinářství, vodní a lesní hospodářství, a dále roční periodikum pod názvem „Zemědělství ČR“ a „Situační a výhledové zprávy rostlinných a živočišných komodit“. Vydává také měsíční, čtvrtletní i roční výkazy (Výsledky resortního šetření) některých vybraných zemědělských komodit, doplněné tabulkami a grafy

2.2. Metodika zpracování

Potravinářství patří k tradičním odvětvím zpracovatelského průmyslu, které navazují na zemědělskou výrobu. Zpracovává produkty rostlinného a živočišného původu. Soustřeďuje se v zemědělských (výrobních) oblastech i v oblastech velkých měst - v místech spotřeby. Od ostatních odvětví zpracovatelského průmyslu se odlišuje především tím, že významná část jeho produkce je spotřebována každodenně všemi kategoriemi obyvatelstva. A také tím, že na znečištění životního prostředí ČR se nepodílí tak velkou měrou jako jiná zpracovatelská odvětví (jako například chemický a gumárenský průmysl). Potravinářský průmysl se také vyznačuje značnou šíří sortimentu svých produktů, a proto je technologicky velmi výrazně strukturován a zahrnuje celou řadu výrobních oborů. Jednotliví výrobní obory se odvíjí od typu a fáze zpracování agrárních komodit. Jednotlivé výrobní obory zpracovávají produkci z chovu zvířat (především tuzemského původu) a suroviny rostlinného původu (z tuzemské zemědělské produkce či dovezené ze zahraničí). Jejich rozmístění je dáno těsnou vazbou na rozmístění konkrétní zemědělské prvovýroby (například konzervárny, cukrovary a lihovary, škrobárny a mlýny) nebo je určeno velikostí trhu (masny, mlékárny, pekárny, výroby nealkoholických nápojů). (Podle „Panorama potravinářského průmyslu, 2000“)

Dále je pro potravinářský průmysl také důležitá dodávka paliv, energetických surovin, elektřiny a tepla, pitné a užitkové vody, obalů z papíru, ze skla a keramiky, a dále dodávka výrobních strojů, techniky a výrobků chemického průmyslu. Pokud se týká materiálových nákladů na produkci, zejména spotřeby elektrické a tepelné energie, pitné vody a energetických surovin, patří k energeticky náročným výrobám především zpracování mléka a výroba masných výrobků a výroba piva. Produkty potravinářského průmyslu se s využitím distribučních sítí dostávají na domácí trh a v konečné fázi ke spotřebiteli. Menší část potravinářské produkce nachází uplatnění na zahraničním trhu. Charakter finální produkce, předurčuje technologické postupy, které musí odpovídat přísným národním, evropským i světovým standardům, zajišťující bezpečnost a kvalitu potravin a další požadavky (například ochranu životního prostředí). Těchto standardů je třeba dbát ve všech člancích potravinového řetězce, při výrobě zemědělských surovin, při různých technologiích jejich zpracování i v distribuci, a to ve všech fázích výrobního procesu včetně skladování i uvádění do oběhu. Hlavním problémem potravinářského průmyslu zůstává značné používání plastů na balení potravin a zvláště nápojů, znečišťování vody a ovzduší. Eliminaci nepříznivých vlivů na životní prostředí napomáhá řešit současná legislativa, která se harmonizuje s Evropskou unií. (Panorama potravinářského průmyslu, 2000)

Český statistický úřad měl až do roku 1994 jednotnou klasifikaci odvětví národního hospodářství (JKONH), která členila průmysl na 19 odvětví a 81 pododvětví. Průmyslovým odvětvím, pododvětvím se rozuměl soubor podniků, které vyráběly průmyslové výrobky se stejným ekonomickým určením, při jejichž výrobě byly použity stejné druhy surovin a materiálů, nebo stejné technologické postupy. Vyráběl-li podnik výrobky patřící do několika odvětví, byl řazen do toho, které kvantitativně převažovalo. Závody vyrábějící výrobky podobného charakteru byly seskupeny do koncernů a ty, které spojovaly dodavatele a uživatele, naopak do kombinátů. Koncernem se rozuměl soubor podniků, které byly hospodářsky samostatné, ale vzájemně se při výrobě nebo odbytu doplňovaly, organizovány pak byly horizontálně nebo vertikálně. Horizontální organizace byla u podniků, které se zabývaly tímž druhem výroby a vertikální vznikla sdružením podniků, které se účastnily určité výroby v jejich různých stadiích. Závody potravinářského průmyslu byly v roce 1989 řazeny do tří odvětví, přičemž rozhodující většina patřila do odvětví 37 Průmysl potravin a pochutin. Malá část závodů se řadila do odvětví 38 Výroba mrazírenská, zřídelní a tabáková (která se členila na pododvětví 381 mrazírenství a chladírenství a 383 Výroba zřídelní). Výroba průmyslových krmiv byla řazena do odvětví 39 Ostatní průmyslová výroba. Průmysl potravin a pochutin se dále členil na 9 pododvětví (Mezera, J., 1992)

Členění průmyslu potravin a pochutin (platné k roku 1989)

- 371 Výroba masa a masných výrobků včetně zpracování ryb
 - 372 Konzervářský průmysl a výroba limonád
 - 373 Mlékárenství a třídírný vaječ
 - 374 Výroba tuků a olejů
 - 375 Výroba mlýnská, těstářenská a pekárenská
 - 376 Výroba cukru
 - 377 Výroba čokolády a cukrovinek
 - 378 Výroba piva a sladu
 - 379 Výroba vína, lihu, lihovin a škrobu
- (Mezera, J., 1992)

Od 1.1.1994 vstoupila v platnost nová odvětvová klasifikace ekonomických činností členící průmysl na 17 dílčích sektorů, které jsou sdruženy do tří základních odvětví (těžba surovin, výroba a rozvod energií a vody a zpracovatelský průmysl). V souladu s odvětvovou klasifikací ekonomických činností (OKEČ) se zpracovatelský průmysl dělí na 14 sektorů (dvoumístný písmenný segment) a ty se člení na 23 odvětví (dvoumístný číselný OKEČ), jednotlivá odvětví se pak dále člení na výrobní obory (třímístný číselný OKEČ), viz příloha 1.

Sektor DA - Průmysl potravinářský a tabákový je dále členěn na Výrobu potravin a nápojů a Zpracování tabáku. Společným specifickým rysem obou odvětví je především surovinová vazba na zemědělskou produkci. Zatímco Výroba potravin a nápojů se převážně opírá o domácí surovinovou bázi, Zpracování tabáku používá suroviny importované. Obě odvětví se také odlišují svým užitím, zatímco Výroba potravin a nápojů je určena především k lidské výživě, tabákové výrobky (i když jsou též zbožím konečné spotřeby) se jeví výrazněji přínosné zejména z hlediska příjmů státního rozpočtu. Protože Zpracování tabáku je odvětvím neprodukující potraviny pro přímou spotřebu a na celkovém počtu zaměstnanců ve struktuře sektoru DA mají poměrně nízký podíl (zejména pak v Jihočeském kraji), z tohoto důvodu jsem se dále tímto odvětvím ve své diplomové práci dále nezabývala. V nové odvětvové klasifikaci ekonomických činností OKEČ reprezentuje Potravinářský průmysl odvětví číslo 15. Výroba potravin a nápojů, která je rozdělena do 9 oborů, viz níže. Jednotlivé obory jsou pak dále členěny na podobory, viz příloha 2.

Členění Výroby potravin a nápojů na jednotlivé obory podle OKEČ (platné k 31.12.2004) :

- 15.1 Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků
- 15.2 Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků
- 15.3 Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor
- 15.4 Výroba olejů a tuků
- 15.5 Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny
- 15.6 Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků
- 15.7 Výroba krmiv
- 15.8 Výroba ostatních potravinářských výrobků
- 15.9 Výroba nápojů

(Panorama zpracovatelského průmyslu a souvisejících služeb ČR 2005)

Jelikož v oboru 15.2 Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků bylo evidováno méně než jedno procento všech zaměstnaných ve Výrobě potravin a nápojů, byl v práci začleněn do příbuzného oboru 15.1 Výroba masa a masných výrobků. Před vyhodnocením změn, ke kterým došlo ve struktuře zaměstnanosti po roce 1989 v jednotlivých územích (okresech a krajích) bylo také nutné doplnit a opravit údaje o počtu zaměstnanců v závodech ústředně řízeného, družstevního a komunálního průmyslu pocházející z bilance pracovních sil k 31. 12. 1989. Většina oprav byla spojena s přechodem na novou klasifikaci ekonomických činností a s nových administrativním členěním České republiky (viz. níže).

V roce 1994 byla k oborům potravinářského průmyslu přidružena Výroba krmiv (ta byla ještě v roce 1989 součástí zemědělské výroby), která měla spíše zemědělský charakter. Své produkty (například masokostní moučku a krmné směsy) zajišťovala pro hospodářská zvířata a dovážela je převážně do velkovýkrmen. V tomto období došlo také ke změně její struktury. Výroba krmiv začala mít spíše potravinářský charakter a své produkty vyráběla ve velkém množství převážně pro domácí zvířata (například konzervy a různá granulovaná krmiva). S nárůstem podniků orientovaných na Výrobu krmiv (zejména pro domácí zvířata) došlo v tomto oboru k nárůstu zaměstnanosti, a to se v tomto období odrazilo na celkovém počtu zaměstnanců v rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů. (Schejbal, J., 1994)

V roce 1989 se území ČR dělilo na 8 krajů bez vlastní samosprávy. 1. ledna 2000 byly založeny samosprávné kraje, celkem jich bylo 14, a stejně jako v roce 1989 se dále členily na 76 okresů. Od roku 1989 došlo ke změně krajských hranic. Například okres Pelhřimov, který v roce 1989 spadal pod kraj Jihočeský, v roce 2004 už pod Vysočinu. Ke dni 1. ledna 2003 byly také zrušeny okresní úřady, ale okresy nadále zůstaly jednotkou statistickou. (Statistická ročenka České a Slovenské federativní republiky 1989 ; Statistická ročenka ČR 2004)

V současné době u nás neexistují objektivní údaje o struktuře zaměstnanosti podle odvětví NH ani na úrovni dnešních okresů, o menších územních jednotkách již nelze vůbec hovořit. Na okresní a krajské úrovni neexistují žádné údaje o struktuře zaměstnanosti podle dílčích odvětví průmyslu. Tyto jsou k dispozici pouze za celou republiku v publikaci „Časové řady základních ukazatelů statistiky práce“. Některá výzkumná pracoviště, která se zabývají regionální strukturou zaměstnanosti, se pokouší odhadnout počet pracovníků v odvětvích zpracovatelského průmyslu pomocí „Registru ekonomických subjektů“. Ten mimo jiné obsahuje i informaci o počtu pracovníků v každém ekonomickém subjektu, ale pouze v zakódované podobě (kód znamená interval, např. 1 - 5 pracovníků, 6 - 9 pracovníků, atd., se vzrůstajícím počtem pracovníků se interval logicky rozšiřuje). Tato data jsou však publikována za celý podnik, ale ne ke konkrétnímu místu pracoviště. Ke zjištění přesného počtu zaměstnanců v podnicích zaměstnávajících více než 50 zaměstnanci byl využit přímý kontakt s jednotlivými subjekty. Při objektivizaci údajů o zaměstnanosti byly také využity tyto další informační zdroje: RES - Registr ekonomických subjektů (Český statistický úřad), Obchodní rejstřík (Ministerstvo spravedlnosti ČR), Rejstřík živnostenského podnikání (Ministerstvo průmyslu a obchodu), Výroční zprávy ekonomických subjektů a odborný tisk. Informačními zdroji o rozmístění průmyslu a jeho odvětvové struktuře ke konci roku 1989, který byl výchozím pro analýzu transformačního procesu v potravinářském průmyslu, byly údaje pocházející z výkazů Prům 5-01 za rok 1989 a údaje obsažené v publikaci ČSÚ „Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství v ČSR za rok 1989“ a Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze). V práci jsou využity všechny výše nám uvedené statistické zdroje o potravinářském průmyslu, a kromě toho některé ekonomické ukazatele reprezentující výrobu potravinářských oborů poskytly statistické ročenky (zejména z let 1989, 1994, 1999 a 2004). Podstatnou část práce tvořila analýza vývoje jednotlivých oborů potravinářského průmyslu v období let 1989 – 2004. Při analýze těchto oborů byly využity informace publikované Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zemědělství ČR („Panorama českého průmyslu“ a „Panorama potravinářského průmyslu“).

2.2.1. Postupy při zpracování dat a tvorbě jejich výstupů

Za rok 1989 jsem měla k dispozici data s počtem zaměstnanců za jednotlivá odvětví zpracovatelského průmyslu podle okresů České republiky. Z těchto údajů jsem vypočítala počet zaměstnanců v průmyslu zpracovatelském a potravinářském průmyslu za jednotlivé kraje a sestavila tabulku s podílem počtu zaměstnanců v průmyslu potravinářském na jejich celkovém počtu v průmyslu zpracovatelském v krajích České republiky a v rámci okresů kraje Jihočeského (typologie krajů podle významu potravinářského průmyslu je v práci prezentována také v kartografické podobě) a dále tabulku s procentuelním podílem krajů a okresů Jihočeského kraje na celkovém počtu zaměstnanců v průmyslu potravinářském v České republice. Také jsem měla k dispozici data s počtem zaměstnanců za jednotlivé závody podniků ve Výrobě potravin a nápojů. Podle jejich výrobního zaměření (některé podniky se zabývaly více výrobami) jsem je rozdělila do výrobních oborů podle nové odvětvové klasifikace. Tak jsem získala počet zaměstnanců a závodů v jednotlivých oborech České republiky a zejména pak v Jihočeském kraji. V tomto kraji jsem také zjišťovala procentuelní zastoupení okresů na celkovém počtu zaměstnanců a závodů zvláště v jednotlivých výrobních oborech (tyto hodnoty jsou v práci prezentovány v kartografické podobě. Zatímco některé obory byly koncentrovány silně, na druhé straně lze o řadě oborů konstatovat, že se vyznačovaly prostorovou disperzí). Dále jsem se v rámci celého území zabývala strukturou podniků (kolik sdružovaly celkem závodů a kolik měly zaměstnanců, kde měly své sídlo a jestli měly své závody koncentrované ve všech okresech kraje. V každém okrese zvláště jsem se také zabývala tím, v jakém oboru bylo zaměstnáno nejvíce a nejméně osob (zastoupení oborů na celkovém počtu zaměstnanců výroby potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje, tato část je v práci prezentována v kartografické podobě).

Za rok 2004 jsem měla k dispozici data s počtem zaměstnanců za jednotlivá odvětví zpracovatelského průmyslu podle krajů České republiky. Z toho jsem vypočítala celkový počet zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu a potravinářském průmyslu a sestavila tabulku s podílem počtu zaměstnanců v průmyslu potravinářském na jejich celkovém počtu v průmyslu zpracovatelském. Typologie krajů České republiky podle významu potravinářského průmyslu je v práci prezentována v kartografické podobě). A dále jsem také sestavila tabulku s procentuelním podílem krajů na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu v České republice. K dispozici jsem měla i celkový počet zaměstnanců v jednotlivých oborech. Tato data byla za celou republiky, nikoli zvláště za její jednotlivé kraje.

Počet zaměstnanců v Jihočeském kraji za jednotlivé obory a okresy jsem musela přepočítat z dostupných dat. K dispozici jsem měla seznam podniků (jejich sídel a kategorií počtu zaměstnanců, nikoli jejich přesný počet) a ty jsem podle jejich výrobního zaměření rozdělila do výrobních oborů. Tak jsem dospěla k jejich procentuelnímu zastoupení na celkovém počtu zaměstnanců a podniků v potravinářském průmyslu v kraji. Potom jsem podle sídel podniků, získala tyto údaje za jednotlivé okresy. Získala jsem tak procentuelní zastoupení okresů na celkovém počtu zaměstnanců zvlášť v jednotlivých výrobních oborech (tyto hodnoty jsou v práci prezentovány také v kartografické podobě). Potom jsem zvlášť v každém okrese zjistila v jakém oboru bylo zaměstnáno nejvíce a nejméně osob (zastoupení oborů na celkovém počtu zaměstnanců výroby potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje, tato část je v práci prezentována v kartografické podobě). Přesný počet zaměstnanců v podnicích zaměstnávající více než 50 osob jsem získala přes Registr ekonomických subjektů, výroční zprávy ekonomických subjektů a u některých podniků telefonním, či emailovým kontaktem. U podniků majících méně než 50 zaměstnanců jsem k počtu jejich zaměstnanců dospěla tím, že jsem vynásobila aritmetický průměr počtu zaměstnanců v jednotlivých kategoriích s celkovým počtem podniků v této kategorii, viz příloha 5 a 6. Za jednotlivé obory jsem také sestavila tabulku s podniky, ve kterých bylo evidováno více než 100 zaměstnanců. Nakonec jsem se zabývala významem oborů v jednotlivých okresech (za rok 1989 a za rok 2004), ten byl dán podílem zaměstnaných osob v daném oboru na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v kraji.

Okresy byly rozděleny do 5 kategorií, v okresech s nadprůměrným významem daného oboru činil podíl zaměstnaných nejméně 5,5%, v okresech s mírně nadprůměrným významem byla zaměstnanost v intervalu $<4,5\%;5,5\%$), s průměrným významem byl podíl zaměstnaných v intervalu $<2\%;4,5\%$), v okresech s mírně podprůměrným významem byla zaměstnanost v intervalu $<1,;\%;2,;\%$) a jako poslední skupinu tvořily okresy s podprůměrným významem daného oboru, ve kterých byl podíl zaměstnaných menší než 1,5%. V práci jsem hodnotila změny celkového počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu a jeho oborech v krajích České republiky a v okresech Jihočeského kraje, ke kterým došlo mezi léty 1989 až 2004. A dále změnu podílu krajů na celkovém počtu zaměstnanců v průmyslu zpracovatelském. K těmto změnám nedocházelo každoročně a stejným tempem, proto jsem období let 1989 až 2004 rozdělila na celkem 3, první období zahrnovaly změny mezi léty 1989 až 1994, druhé od roku 1994 až 1999 a v posledním období jsem se zabývala transformací počtu zaměstnanců od roku 1999 do roku 2004.

Za Jihočeský kraj pak z důvodu dostupnosti dat jen na dobu mezi roky 1989 až 1999 a období 1999 až 2004. V jednotlivých oborech jsem také hodnotila transformaci jejich podílu na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu (za celou republiku a zvláště za Jihočeský kraj), změnu procentuelního podílu zaměstnanců v oborech výroby potravin a nápojů na jejich celkovém počtu v České republice a dále změn u struktury podniků ve výrobě potravin a nápojů, a také jsem se zabývala transformaci závodů v jednotlivých výrobcích (jestli zanikly, nebo z nich vznikly nové podniky a také změnou jejich právní formy). Tyto informace jsme čerpala přes internetový seznam firem Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji. Dále jsem se zabývala změnou celkového počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v okresech kraje a transformací podílu okresů Jihočeského kraje na celkovém počtu zaměstnanců zvláště v jednotlivých výrobcích mezi léty 1989 a 2004 (s tím, že jsem hodnotila změnu zvláště za období od roku 1989 do roku 1999 a 1999 až 2004).

3. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 1989

V roce 1989, společně s Výrobou strojů a zařízení a Textilním a oděvním průmyslem, patřila Výroba potravin a nápojů k odvětvím, které měly v České republice největší podíl na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu. Hodnota tohoto podílu dosahovala ve Výrobě potravin a nápojů 8,7%, a v některých krajích dokonce podíl počtu zaměstnanců v tomto odvětví s jejich celkovým počtem v průmyslu zpracovatelském převyšoval hodnotu 10%. V roce 1989 bylo ve Výrobě potravin a nápojů v České republice celkem 144 954 zaměstnanců (z toho 131 667 zaměstnanců bylo ve státních podnicích a 13 287 v sektoru družstevním a komunálním). Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů měla hlavní podíl Výroba ostatních potravinářských výrobků (44 881 zaměstnanců, na jejich celkovému počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 30,9%), dále Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (31 853 zaměstnanců, 22%) a Výroba nápojů (26 977 zaměstnanců, 18,6%). Nejméně zaměstnanců bylo ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků (6 059, na jejich celkovému počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 4,2%) a ve Výrobě olejů a tuků (5 684 zaměstnanců, podíl 3,9%), viz tabulka 1.

Tabulka 1 : Počet zaměstnanců v oborech Výroby potravin a nápojů v ČR v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	31 853	22,0
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	10 795	7,5
Výroba olejů a tuků	5 684	3,9
Zpracování mléka a výroba mlékářenských výrobků	18 705	12,9
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	6 059	4,2
Výroba ostatních potravinářských výrobků	44 881	30,9
Výroba nápojů	26 977	18,6
Celkem	144 954	100

Pramen: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Po 40 let byla československá ekonomika formována plánovanou industrializací a integrována v rámci RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci byla obchodní organizace sdružující socialistické státy sovětského bloku). V letech 1948 až 1989 se průmysl vyvíjel v mezích striktně řízených státem. Hlavním rysem jeho rozvoje bylo direktivní plánování. Pětileté plány určovaly pro každý podnik objem investic, výrobní program a ceny jejich výrobků. Potravinářský průmysl byl v tomto období charakteristický malým souborem velkých podniků, které sdružovaly více středních či malých závodů (ty měly velký význam především v zásobování regionálních trhů, například při výrobě pečiva či zpracování masa) Tato struktura byla zformována s cílem ulehčit práci s řízením velkého počtu malých podniků. Ve většině průmyslových odvětví měl na trhu dominantní postavení jen jeden nebo několik málo výrobců. (Schejbal, J., 1994).

V roce 1989 bylo ve Výrobě potravin a nápojů v České republice v provozu celkem 78 státních podniků, které se dále členily na jednotlivé výrobní závody, kterých bylo celkem 1163 z (z toho 428 mělo 100 a více zaměstnanců). Nejvíce jich bylo evidováno ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (379 závodů, tato hodnota odpovídala vzhledem k jejich celkovému počtu 32,7%). Dále následovala Výroba nápojů (290 závodů, 25%) a Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (164 závodů, 14,1%). Závody těchto oborů byly zastoupeny ve všech okresech kraje. Naopak nejméně závodů bylo ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (69 závodů, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se tento obor podílel 6%) a ve Výrobě olejů a tuků (14 závodů, 1,2%). Největší závody, zaměstnávající 100 a více osob byly v provozu zejména ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (114) a ve Výrobě nápojů (109), viz tabulka 2.

Tabulka 2 : Počet závodů v oborech Výroby potravin a nápojů v ČR v roce 1989

Obory	Počet závodů	%	100 a více zaměstnanců
15.1 + 15.2	164	14,1	86
15.3	69	6,0	42
15.4	14	1,2	8
15.5	134	11,5	56
15.6	110	9,5	13
15.8	379	32,7	114
15.9	290	25,0	109
Celkem	1161	100	428

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

3.1. Obory Výroby potravin a nápojů v České republice v roce 1989

Potravinářství zahrnuje řadu výrobních oborů, které upravují a zpracovávají produkci z chovu zvířat především tuzemského původu a suroviny rostlinného původu z tuzemské zemědělské produkce či ze zahraničí. Jejich rozmístění je dáno těsnou vazbou na rozmístění zemědělské prvovýroby, spotřeby a zejména na poptávce na trhu (Panorama potravinářského průmyslu ČR 2005). Na celkovém počtu zaměstnanců Ve výrobě potravin a nápojů se v roce 1989 nejvíce podílela Výroba ostatních potravinářských výrobků a Výroba masa a masných výrobků a Výroba nápojů, tyto obory byly zastoupeny ve všech krajích České republiky.

Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)

V roce 1989 bylo v České republice v tomto oboru zaměstnáno celkem 31 853 osob, 28 921 v podnicích ústředně řízeného průmyslu (z toho v masné výrobě 18 672, ve zpracování drůbežního masa 7332 a 2917 zaměstnanců bylo ve zpracování ryb a rybích výrobků) a 2932 v sektoru družstevním a komunálním. Na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů se Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) podílela 22 %. V roce 1989 bylo v tomto oboru v provozu celkem 17 podniků (z toho devět koncernových podniků masné výroby, sedm zabývajících se zpracováním drůbeže a jeden zpracováním ryb - monopolním zpracovatelem ryb byl státní podnik Mrazírny Praha), které se dále členily na 164 výrobních závodů (83 závodů masné výroby, 72 zabývajících se zpracováním drůbeže a 9 závodů ve zpracování ryb). Podnikem, které sdružovaly nejvíce závodů byly Jihomoravské drůbežářské závody (26 závodů) a Mrazírny Praha (20 závodů). Nejvíce zaměstnanců bylo v Jihomoravském průmyslu masném (3829 zaměstnanců) a Severomoravském průmyslu masném (2999), dále v Mrazírnách Praha (2917 zaměstnanců) a ve Východočeském průmyslu masném (2506), viz tabulka 3. Závodem, s největším počtem zaměstnanců (1082) byl závod Brno, který byl součástí podniku Jihomoravský průmysl masný, dále s 1013 zaměstnanci závod Čakovice (spadající pod státní podnik Masný průmysl Čakovice) a závod Martinov státního podniku Severomoravský průmysl masný, ve kterém bylo 942 zaměstnanců. Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) měla na celkovém počtu závodů v roce 1989 ve Výrobě potravin a nápojů podíl 14,1 %.

Tabulka 3: Struktura podniků Masného průmyslu v České republice v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů

Název podniku	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Jihomoravský průmysl masný	Brno	3829	15
Severomoravský průmysl masný	Ostrava	2999	7
Mrazírny Praha	Praha	2917	20
Východočeský průmysl masný	Březhrad	2506	12
Jihočeský průmysl masný	České Budějovice	1987	13
Středočeský průmysl masný	Úvaly	1955	5
Severočeský průmysl masný	Liberec	1912	7
Západočeský průmysl masný	Plzeň	1726	9
Jihomoravské drůbežářské závody	Velké Pavlovice	1608	26
Severomoravské drůbežářské závody	Přerov	1347	10
Severočeské drůbežářské závody	Přísov	1158	9
Masný průmysl Čakovice	Čakovice	1013	1
Východočeské drůbežářské závody	Jaroměř	995	7
Západočeské drůbežářské závody	Klatovy	787	5
Pražské drůbežářské závody	Praha	748	11
Cutisin	Jilemnice	745	3
Jihočeské drůbežářské závody	Vodňany	689	4

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor

V roce 1989 bylo v podnicích zaměřených na Zpracování ovoce, zeleniny a brambor 10 795 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se tak podílelo 7,5 %). Nejvíce zaměstnanců (2130) bylo ve Slovenských konzervárnách a Středočeské Frutě a dále ve Východočeských konzervárnách a lihovarech (1644). V tomto oboru bylo v provozu celkem 7 podniků, které sdružovaly 69 výrobních závodů (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů mělo podíl 6 %). Nejvíce závodů bylo ve Středočeské Frutě a Východočeských konzervárnách a lihovarech a Severočeských konzervárnách a droždárnách, viz tabulka 4. Nejvíce zaměstnanců (712) bylo v závodě Znojmo, Modřice (582 zaměstnanců) a v závodě Lednice (503 zaměstnanců), které spravoval státní podnik Fruta Brno.

Tabulka 4 : Struktura podniků Zpracování ovoce, zeleniny a brambor v České republice v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů

Název podniku	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Slovenské konzervárny	Uherské Hradiště	2130	10
Středočeská Fruta	Mochov	2130	13
Východočeské konzervárny a lihovary	Nové Město	1644	12
Severočeské konzervárny a droždárny	Ústí nad Labem	1543	12
Vitana Byšice	Byšice	1195	10
Jihočeská Fruta	České Budějovice	1033	9
Fruta Brno	Brno	186	3

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Výroba olejů a tuků

V tomto oboru bylo v roce 1989 celkem 5684 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 3,9 % (což byla nejnižší hodnota ze). Ve Výrobě olejů a tuků bylo v provozu celkem 6 podniků (hlavním podnikem s největším počtem zaměstnanců byla Setuza se sídlem v Ústí nad Labem), které sdružovaly 14 výrobních závodů (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla zanedbatelný podíl 1,2 %). Nejvíce jich bylo v rámci podniku Astrid (7 závodů), viz tabulka 5. A nejvíce zaměstnanců (2060) bylo v závodu Ústí nad Labem (spadající pod státní podnik Setuza) a dále s 817 zaměstnanci závod Olomouc (který spadal pod státní podnik Milo Olomouc).

Tabulka 5 : Struktura podniků Výroby olejů a tuků v České republice v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů

Název podniku	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	2355	2
Milo Olomouc	Olomouc	817	2
Astrid Praha	Praha	724	7
Kosmos Čáslav	Čáslav	557	1
Tukové závody Nelahozeves	Nelahozeves	410	1
Alíma Brno	Brno	301	1

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků

V roce 1989 bylo ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků bylo celkem 18705 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů mělo podíl 12,9%). Nejvíce jich bylo evidováno v podniku Průmysl mlékárenský Hradec Králové (3585 zaměstnanců, 25 závodů), a v podniku Lacrum se sídlem v Brně (3524 zaměstnanců, 36 závodů), tyto podniky sdružovaly také nejvíce závodů, viz tabulka 6. Ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků bylo v provozu celkem 7 podniků, které sdružovaly 136 závodů (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů mělo podíl 11,5 %). Největší počet zaměstnanců (712) byl v závodě Olomouc, který byl součástí podnik Severomoravské mlékárny a dále (523 zaměstnanců) v závodě Kyje, který spravoval podnik Laktos Praha.

Tabulka 6 : Struktura podniků Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků
v ČR v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů v jednotlivých podnicích

Název podniku	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Průmysl mlékárenský Hradec Králové	Hradec Králové	3585	25
Lacrum Brno	Brno	3524	36
Laktos Praha	Praha	2320	14
Jihočeské mlékárny	České Budějovice	2164	18
Severomoravské mlékárny	Ostrava	1944	12
Severočeské mlékárny	Bohušovice	1735	16
Západočeské mlékárny	Klatovy	1698	13

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků

Ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků bylo v roce 1989 celkem 6059 zaměstnanců (na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 4,2%). Nejvíce jich bylo ve Škrobárnách Havlíčkův Brod (2146 zaměstnanců), tento podnik sdružoval také nejvíce výrobních závodů (26). Podniků, zabývajících se Výrobou mlýnských a škrobárenských výrobků bylo v provozu celkem 8, které dohromady spravovaly 110 závodů (z větší části se jednalo o mlýny), viz tabulka 7. Na celkovém počtu závodů ve Výrobě potravin a nápojů měl tento obor podíl 9,5%.

Závodem, ve kterém bylo nejvíce zaměstnanců (314) byl závod Brno, dále Havlíčkův Brod (177 zaměstnanců) a se 158 zaměstnanci závod Horažďovice (tyto závody byly součástí státního podniku Škrobárny Havlíčkův Brod).

Tabulka 7 : Struktura podniků Výroby mlýnských a škrobářenských výrobků v České republice v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů

Název podniku	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Škrobárny Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	2146	26
Jihomoravské mlýny	Kyjov	800	19
Severomoravské mlýny	Olomouc	572	13
Východočeské mlýny	Pardubice	523	13
Středočeské mlýny	Čerčany	439	16
Západočeské mlýny	Plzeň	364	5
Severočeské mlýny	Litoměřice	348	9
Jihočeské mlýny	Břeží	319	9

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Výroba ostatních potravinářských výrobků

Ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků bylo celkem 44 881 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 30,9%, což byla nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů). Nejvíce jich bylo v podniku Čokoládovny Praha (6907 zaměstnanců), v Jihomoravských pekárnách se sídlem v Brně (4637 zaměstnanců), a dále 4629 zaměstnanců v Severomoravských pekárnách a cukrárnách. Touto výrobou se zabývalo 16 podniků, které spravovaly celkem 365 výrobních závodů (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla Výroba ostatních potravinářských výrobků podíl 32,7 %). Což byla, stejně jako u zaměstnanosti, nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů. Nejvíce výrobních závodů spravoval podnik Východočeské pekárny a cukrárny (97 závodů) a 57 závodů sdružovaly Západočeské pekárny a cukrárny, viz tabulka 8. Nejvíce zaměstnanců bylo v závodě Zora (1241 zaměstnanců) a v závodě Maryša (895 zaměstnanců), oba závody spadaly pod státní podnik Čokoládovny Praha.

Tabulka 8 : Struktura podniků Výroby ostatních potravinářských výrobků v České republice v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů

Název podniku, sídlo	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Čokoládovny Praha	Praha	6907	15
Jihomoravské pekárny	Brno	4637	14
Severomoravské pekárny a cukrárny	Ostrava	4629	11
Východočeské pekárny a cukrárny	Pardubice	3217	97
Jihomoravské cukrovary	Uherské Hradiště	2977	13
Pekárny a cukrárny Kladno	Kladno	2802	57
Severočeské pekárny a cukrárny	Liberec	2674	10
Západočeské pekárny a cukrárny	Plzeň	2263	53
Pražské cukrovary	Čakovice	1997	10
Severomoravské cukrovary	Olomouc	1925	9
Kolínské cukrovary	Kolín	1872	12
Jihočeské pekárny	České Budějovice	1527	49
Východočeské cukrovary	Hradec Králové	1321	8
Pražské pekárny a mlýny	Praha	1236	10
Severočeské cukrovary	Žatec	581	5
Pražské cukrárny a sodovkárny	Praha	179	6

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Výroba nápojů

Ve Výrobě nápojů bylo v roce 1989 evidováno celkem 26 977 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 18,6%). Nejvíce zaměstnanců bylo v těchto podnicích : Fruta Brno (2746) a v Jihomoravských pivovarech (2473). V tomto oboru bylo v provozu 21 podniků, které spravovaly celkem 288 závodů (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla Výroba nápojů podíl 25 %). Nejvíce jich bylo v rámci podniku Škrobárny Havlíčkův Brod (82 výrobních závodů), viz tabulka 9. Nejvíce zaměstnanců (1435) bylo v závodě v Plzni, který spadal pod státní podnik Západočeské pivovary.

Tabulka 9 : Struktura podniků ve Výrobě nápojů v České republice v roce 1989, počet zaměstnanců a závodů

Název podniku, sídlo	Sídlo	Zaměstnanci	Závody
Fruta Brno	Brno	2746	6
Jihomoravské pivovary	Brno	2473	14
Seliko Olomouc	Olomouc	2091	14
Západočeské pivovary	Plzeň	2089	7
Středočeské pivovary	Velké Popovice	1879	20
Severočeské pivovary	Louny	1673	15
Východočeské pivovary	Hradec Králové	1672	15
Severomoravské pivovary	Přerov	1485	9
Západočeské lihovary a konzervárny	Plzeň	1410	16
Obchodní sklad Prostějov	Prostějov	1330	25
Jihočeské pivovary	České Budějovice	1300	9
Moravské vinařské závody	Mikulov	1037	8
Nealko Olomouc	Olomouc	833	14
Československé vinařské závody Praha	Praha	505	6
Škrobárny Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod	374	82
Západočeská Zřídla	Karlovy Vary	342	5
Pražské pivovary	Praha	333	3
Jihočeské pekárny	České Budějovice	298	9
Severočeská Zřídla	Bílina	286	5
Moravskoslezská Zřídla	Ondrášov	262	4
Pražské cukrárny a sodovkárny	Praha	78	2

Pramen: Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

3.2. Regionální struktura Výroby potravin a nápojů v ČR podle krajů v roce 1989

V roce 1989 bylo ve Výrobě potravin a nápojů v České republice zaměstnáno celkem 144 954 osob, z toho nejvíce v kraji Jihomoravském (18618, na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 12,8%), v kraji Středočeském (18369 zaměstnanců, 12,7%) a v hlavním městě Praha (14776 zaměstnanců, 10,2%). A dále pak v kraji Ústeckém a Olomouckém. Naopak nejméně zaměstnanců bylo v tomto odvětví v kraji Libereckém (5375, na jejich celkovém počtu se podílel 3,7%) a v kraji Karlovarském (3165, 2,3%). Výroba potravin a nápojů patřila, společně s Výrobou strojů a zařízení a Textilním a oděvním průmyslem, k odvětvím, které měly v České republice největší podíl na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu. Na prvním místě byla (se 42,4%) Výroba strojů a zařízení, dále s 16,3% Textilní a oděvní průmysl a samotná Výroba potravin a nápojů se na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu podílela 8,7%. V rámci krajů České republiky bylo nejvíce zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v kraji Středočeském (12%), Ústeckém (10,7%), a dále v kraji Olomouckém a Jihočeském. Naopak nejnižších hodnot (méně než 7%) dosahoval tento podíl v kraji Zlínském, Pardubickém a Libereckém (viz tabulka 10, obrázek 1)

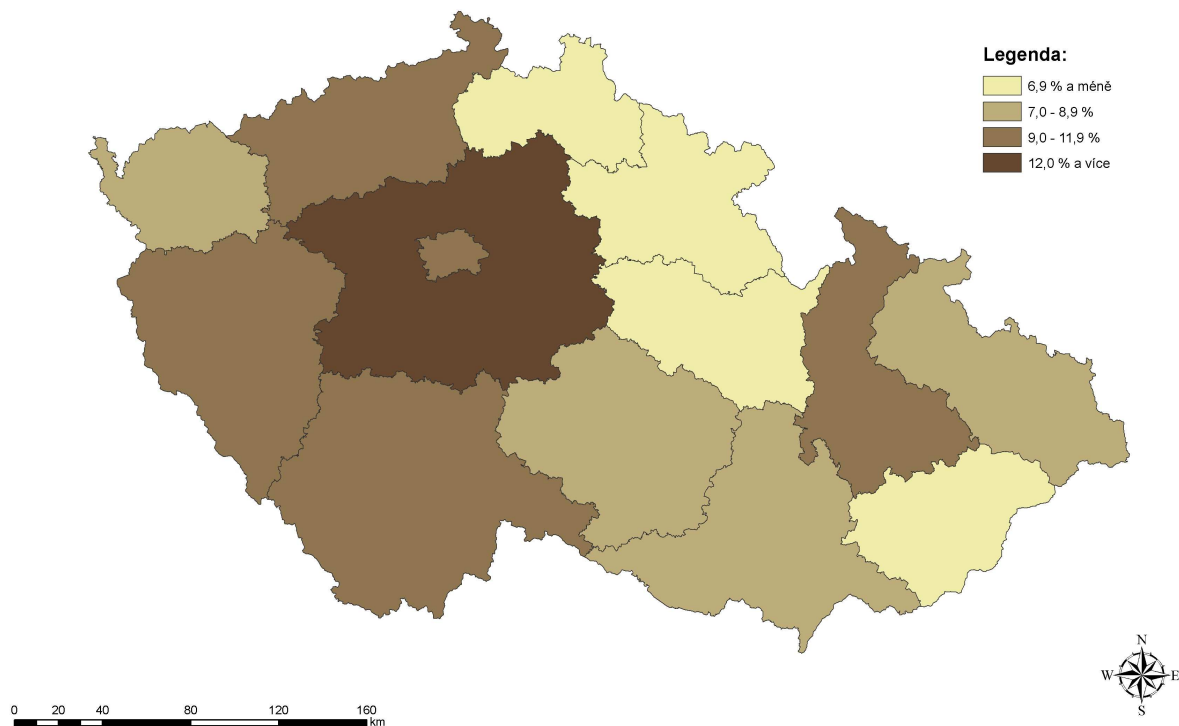
Tabulka 10 : Počet zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v krajích České republiky v roce 1989

Kraj	Výroba potravin a nápojů	%	Zpracovatelský průmysl	Podíl %
Jihomoravský	18618	12,8	209745	8,9
Středočeský	18369	12,7	153163	12,0
Hl.město Praha	14776	10,2	162248	9,1
Ústecký	12874	8,9	120362	10,7
Olomoucký	12349	8,5	123271	10,0
Moravskoslezský	10606	7,3	130624	8,1
Jihočeský	9596	6,6	97310	9,9
Plzeňský	8707	6	90165	9,7
Královehradecký	8417	5,8	124250	6,8
Zlínský	8374	5,7	135089	6,2
Vysočina	7050	4,9	89296	7,9
Pardubický	6678	4,6	107664	6,2
Liberecký	5375	3,7	96633	5,6
Karlovarský	3165	2,3	42853	7,4
Celkem	144954	100	1682673	8,7

Pramen: Bilance zdrojů pracovních sil a jejich rozdělení za ČSR a jednotlivé kraje k 31.12.1989 (definitivní údaje), ČSÚ, Praha, 1990.

Obrázek 1 :

Počet zaměstnanců v potravinářském průmyslu vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v krajích České republiky v roce 1989

4. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V ČESKÉ REPUBLICE V ROCE 2004

V roce 2004, společně s Výrobou kovů a kovodělných výrobků, Výrobou elektrických a optických přístrojů a Výrobou strojů a zařízení, patřila Výroba potravin a nápojů k odvětvím, které měly největší podíl na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu. Hodnota tohoto podílu dosahovala ve Výrobě potravin a nápojů 10,1%, a v některých krajích dokonce 11%. V roce 2004 bylo ve Výrobě potravin a nápojů v České republice zaměstnáno celkem 135 238 osob. Stejně jako v roce 1989 měla ze všech oborů Výroby potravin a nápojů na celkovém počtu zaměstnanců hlavní podíl Výroba ostatních potravinářských výrobků (57840 zaměstnanců, vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů odpovídala tato hodnota 43%), dále následovala Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (28835 zaměstnanců, 21,4%) a Výroba nápojů (26977 zaměstnanců, 13,6%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo evidováno ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (3842, 3,1%) a ve Výrobě olejů a tuků (2866 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 2,1%), viz tabulka 11.

Tabulka 11 : Počet zaměstnanců v oborech Výroby potravin a nápojů v ČR v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	28853	21,4
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	3842	2,8
Výroba olejů a tuků	2866	2,1
Zpracování mléka a výroba mlékařských výrobků	12324	9,1
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	4229	3,1
Výroba krmiv	6840	5,1
Výroba ostatních potravinářských výrobků	57840	42,8
Výroba nápojů	18444	13,6
Celkem	135238	100

Pramen: Hlavní produkční charakteristiky oborů a odvětví zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004.

Potravinářství bylo v tomto období charakteristické velkým počtem ekonomických subjektů, neboli živnostníků (fyzické osoby podnikající dle živnostenského zákona zapsány v obchodním rejstříku), dále byly v provozu podniky malé a střední. Nejmenší zastoupení měly velké podniky, které zaměstnávaly více než 1000 osob. Naopak největší zastoupení ve většině okresech měly podniky malé a mikropodniky (ve kterých bylo maximálně 5 zaměstnanců). Nejvíce zaměstnanců bylo ve středních podnicích o kapacitě 50 – 249 pracovníků, naopak nejméně v mikropodnicích a velkých podnicích (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

4.1. Obory Výroby potravin a nápojů v České republice v roce 2004

Ve Výrobě potravin a nápojů měla v roce 2004, stejně jako v roce 1989, na celkovém počtu zaměstnanců největší podíl Výroba ostatních potravinářských výrobků, Výroba masa a masných výrobků a Výroba nápojů. Tyto obory byly zastoupeny ve všech krajích republiky.

Ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) bylo evidováno celkem 28 853 zaměstnanců (z toho ve zpracování ryb 956), na jejich celkovém počtu Ve výrobě potravin a nápojů se tak podílela 21,4%. Masnou výrobou se v roce 2004 kromě velkých, kapitálově silných firem zabývaly také střední a menší podniky. K největším firmám (podle počtu zaměstnanců) v tomto oboru patřily Kostelecké uzeniny, a.s., Procházka, s.r.o., Zřud Masokombinát Polička, **Masna Studená**, a.s., Schneider, s.r.o. a další. Mezi firmy jejichž hlavní činností bylo zpracování ryb lze jmenovat například firmu **Fish Food, a.s. Třeboň**, Rybenor, s.r.o., Litoměřice, Helix Liberec, s.r.o., Frigopríma, s.r.o. Mikulov, Rybex CZ, a. s.

Ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor bylo zaměstnáno celkem 3842 osob, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílelo 2,8 %. I přes to, že technologické vybavení v tomto oboru prošlo v posledních letech rekonstrukcí, u většiny zpracovatelských podniků bylo v roce 2004 stále zastaralé, výjimku představovalo zejména jen několik velkých zpracovatelů zeleniny a brambor. Mezi významné zpracovatelské firmy oboru patřila Alima a.s. Praha, Beskyd Fryčovice, a.s., **Intersnack, a.s., Choustník**, Pika, a.s. Bzenec, Fruta Podivín, a.s a další.

Ve Výrobě olejů a tuků evidováno celkem 2866 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 2,1 %). Tento obor měl v roce 2004 nejmenší podíl na počtu zaměstnanců, tržbách i počtu podniků. Největším zpracovatelem olejin byla potravinářsko-chemická společnost Setuza, a.s. Ústí nad Labem.

Ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků zaměstnávalo celkem 12324 osob (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílelo 9,1%). Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků zaujímal v tomto období také důležitou úlohu v oblasti zahraničního obchodu. Zpracováním mléka a výrobou mlékárenských výrobků se zabývaly jak velké, tak střední i malé podniky, k největším zpracovatelům (podle počtu zaměstnanců) patřila **Madeta a. s. Č Budějovice**, Olma a.s. Olomouc, Mlékárna Hlinsko s.r.o., Danone a.s. Benešov, Moravia Lacto a.s. Jihlava, Povltavské mlékárny, a.s. Sedlčany a další (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků zaměstnávala v České republice v roce 2004 celkem 4229 osob (na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se tak podílela 3,1 %). Mezi významné firmy v tomto oboru patřila akciová společnost Unimills a.s. Praha, **Bratři Zátkové a. s. Boršov nad Vltavou**, Mlýny J.Voženílek s.r.o. Předměřice nad Labem, Delta a.s.Brno, Prago-soja, s.r.o. a další firmy středních a menších výrobních kapacit. Nejvýznamnějšími výrobci škrobu byly Škrobárny Pelhřimov, a.s., Lyckeby Amylex, a.s. Horažďovice, a Amylon, a. s. Havlíčkův Brod.

Ve Výrobě krmiv bylo evidováno celkem 6840 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 5,1 %. V poslední době dochází v tomto oboru k propadu a uzavírání některých jeho podniků.

Výroba ostatních potravinářských výrobků zaměstnávala 57840 osob (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 42,8 %, což byla v roce 2004 nejvyšší hodnota ze všech oborů). Výrobou pekářenských výrobků se zabývaly zejména Delta pekárny a.s Brno a Penam, s.r.o. Brno. K nejvýznamnějším společnostem ve výrobě cukru patřila zejména Cukrovary TTD a.s. Bobrovice, v cukrovinkářské výrobě akciová společnost Opavia LU, a. s. Praha a Nestlé Česko, s.r.o. Praha a výrobou hotových jídel se v roce 2004 zabývala zejména akciová společnost Vitana a.s.Byšice.

Ve Výrobě nápojů bylo evidováno celkem 18 444 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 13,6 %). Rozhodující pozici na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb zaujímal uvnitř tohoto oboru výroba piva a následovala jí výroba nealkoholických nápojů. Mezi největší výrobce piva patřil v roce 2004 Plzeňský Prazdroj (který sdružuje pivovary Plzeňský Prazdroj, Nošovice a Velké Popovice), dále pak **Budějovický Budvar, n.p.**, Pivovar Staropramen a Královský pivovar **Krušovice** a.s. Největší část trhu pokrývaly v roce 2004 pivovary vlastněné zahraničními majiteli. Ve výrobě lihovin patřila k největším výrobcům Drink Union, a.s., KB likér Ústí nad Labem a.s., Jan Becher - Karlovarská Becherovka, a.s., **Fruko Schulz s. r. o.**, **Jindřichův Hradec**, Rudolf Jelínek, a. s. Vizovice a Stock Plzeň, a.s. Mezi největší tuzemské výrobce vína patřila skupina Bohemia Sekt Českomoravská vinařská a.s., ke které patří závod ve Starém Plzenci a společnosti Víno Mikulov, a.s., dále Révovín Velké Bílovice, s.r.o. a Znovín Znojmo, a.s. K největším firmám ve výrobě minerálních vod a nealkoholických nápojů patřila Coca-Cola Beverages ČR s.r.o., General Bottlers ČR s.r.o., Kofola, a.s., Krnov, Karlovarské minerální vody a.s. se značkami Mattoni a Magnézia, a dále Poděbradka, a.s. a Hanácká kyselka, s.r.o. (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

4.2. Regionální struktura Výroby potravin a nápojů v ČR podle krajů v roce 2004

V roce 2004 bylo ve Výrobě potravin a nápojů v České republice zaměstnáno celkem 135 238 osob, z toho nejvíce, stejně jako v roce 1989, v kraji Jihomoravském (17403, na celkovém počtu zaměstnanců se ve Výrobě potravin a nápojů podílel 12,9%), Středočeském (16301 zaměstnanců, 12,1%) a v hlavním městě Praha (11725 zaměstnanců, 8,7%). Dále v kraji Moravskoslezském (8,4%) a Jihočeském (8,3%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo v tomto odvětví evidováno v kraji Libereckém (3737 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu se podílel 2,8%) a Karlovarském (3707 zaměstnanců, což vzhledem k jejich celkovému počtu ve Výrobě potravin a nápojů odpovídalo hodnotě 2,7%), viz tabulka 12.

Tabulka 12 : Počet zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v krajích České republiky v roce 2004

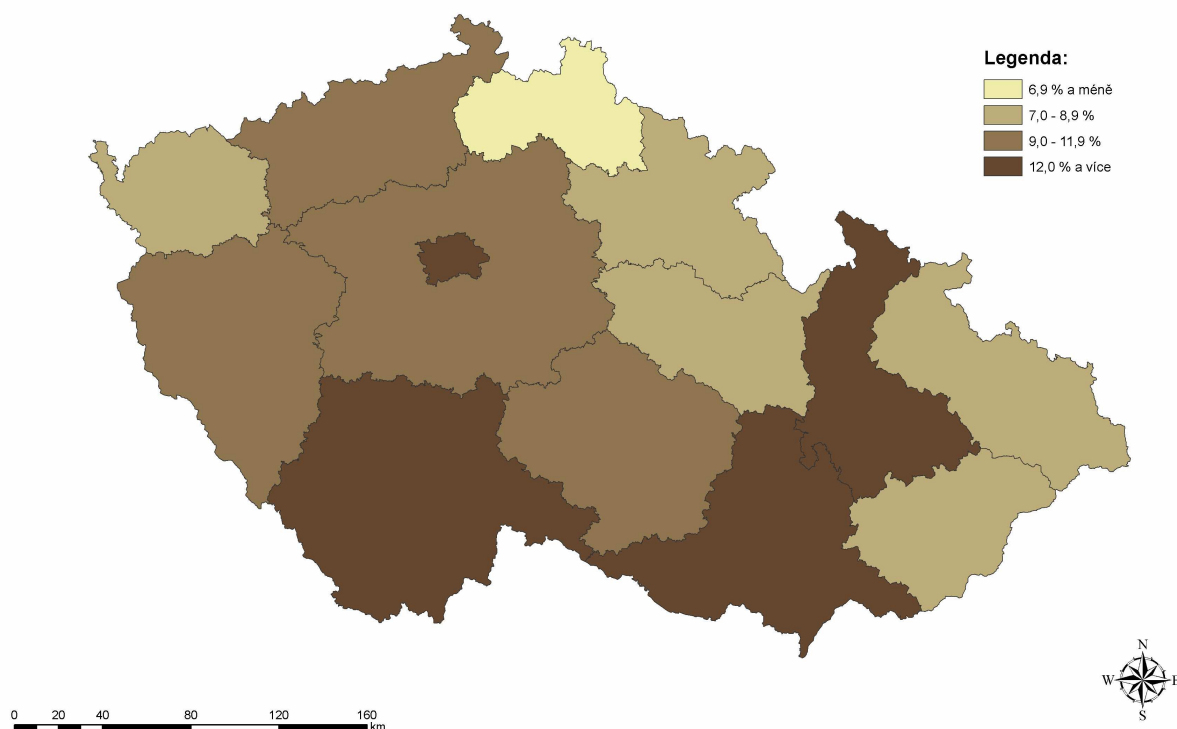
Kraj	Výroba potravin a nápojů	%	Zpracovatelský průmysl	Podíl %
Jihomoravský	17403	12,9	143064	12,2
Středočeský	16301	12,1	153977	10,6
Hl.město Praha	12545	9,3	97425	12,9
Moravskoslezský	11412	8,4	43959	7,9
Jihočeský	11219	8,3	84409	13,3
Olomoucký	10647	7,9	84980	12,5
Ústecký	8954	6,6	88877	10,1
Plzeňský	8943	6,6	84855	10,5
Vysočina	8912	6,6	80486	11,1
Zlínský	8734	6,5	98944	8,8
Pardubický	6941	5,1	77111	9,0
Královehradecký	6783	5	35558	7,6
Liberecký	3737	2,8	76176	4,9
Karlovarský	2707	2	84306	8,0
Celkem	135238	100	1334127	10,1

Pramen : Regionální charakteristiky oborů a odvětví zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004.

Výroba potravin a nápojů patřila, společně s Výrobou kovů a kovářských výrobků, Výrobou elektrických a optických přístrojů a Výrobou strojů a zařízení, k odvětvím, které měly největší podíl na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu. První místo se 17,2% obhájila Výroba kovů a kovářských výrobků, Výroba elektrických a optických přístrojů (14,1%), Výroba strojů a zařízení (11,3%) a Výroba potravin a nápojů se na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu podílela 10,1%. nejvíce zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v kraji Jihočeském (13,3%) a hlavním městě Praha (12,9%), a dále pak v kraji Olomouckém a Jihomoravském. Naopak nejnižších hodnot (méně než 7%) nabýval tento podíl v kraji Libereckém (na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu se tento kraj podílel 4,9%) (viz tabulka 12, obrázek 2)

Obrázek 2 :

Počet zaměstnanců v potravinářském průmyslu vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v krajích České republiky v roce 2004

4.3. Perspektivy odvětví Výroby potravin a nápojů v České republice

Problémem českého potravinářského průmyslu je často zastaralá koncepce řízení a nízká koncentrace kapitálu. To snižuje šanci na prosazení na trhu, zejména pro malé a střední podniky. Z vývoje produkčních charakteristik i z celkového ekonomického vývoje vyplývá, že by výroba potravin a nápojů mohla v příštích letech zvýšit svou konkurenceschopnost a především posílit svou pozici v národní ekonomice. Významným opatřením, které by mělo v příštím období podstatným způsobem ovlivnit charakter potravinářské výroby ve směru zvýšení její konkurenceschopnosti bylo přijetí „Koncepce potravinářství ČR pro období po vstupu do EU (2004 –2013)“ (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

Vstup České republiky do Evropské unie je spojen s převzetím společné potravinové politiky, která vytýčila za hlavní prioritu bezpečnost potravin, ale současně řeší i perspektivy odvětví z pohledu národních cílů. Hospodářská politika Evropské unie se orientuje zejména na posilování konkurenceschopnosti a výkonnosti potravinářského sektoru a udržení si, v rámci zpracovatelského průmyslu, ekonomicky významného postavení. Její snahou je inovovat potravinářskou produkci s využitím rozvoje vědy a výzkumu při uplatnění technologií, splňujících podmínky pro správnou výrobní a hygienickou praxi a nezhoršující se životní prostředí. A také podporuje spolupráci mezi podniky a výrobou potravin především z domácích surovin. Program dále zahrnuje rozvoj evropské infrastruktury a podporu podnikání malých a středních firem. EU klade velký důraz na rozvoj ekologického zemědělství a inovaci k maximálnímu využití oblasti zdravé výživy. Cíle ekologického zemědělství : sdružování producentů a zpracovatelů, podpora regionálních produktů, investice v oblasti zpracování biopotravin. Sledování trendů z rozvinutých zemí, charakteristických efektivním zpracováním agrární produkce může v České republice vytvářet pracovní místa, a to zejména v malých a středních podnicích a ve vazbě na agrární produkci často ve venkovských regionech, kde by bez těchto podniků bylo pracovních příležitostí výrazně méně než v průmyslových aglomeracích. Současné trendy, které se budou dále prosazovat i v příštích letech a představují měnící se požadavky na charakter potravin, působí i na oborovou strukturu potravinářského sektoru. V oborech první fáze zpracování agrárních komodit, k nimž patří zejména zpracování masa včetně drůbeže, zpracování mléka a výroba másla, sýrů, ovocných a zeleninových výrobků, tuků a olejů, mlýnských výrobků, těstovin, cukru, škrobu, sladu, alkoholu a vína, se budou posilovat další fáze jejich úprav a způsoby zpracování z hlediska jejich dalšího použití.

Efektivnost zpracování agrárních surovin v těchto výroбах však vyžaduje v nových náročnějších podmínkách po vstupu do Evropské unie zvyšování výrobní koncentrace a s tím spojenou restrukturalizaci a likvidaci neperspektivních kapacit. Dynamičtější rozvoj lze očekávat u výrob druhé fáze zpracování, mezi které patří výroba masných, pekárenských a cukrářských výrobků, kakaa, čokolády a cukrovinek, výroba destilovaných alkoholických nápojů, piva, minerálních vod, nealkoholických nápojů a stolní vody. Spotřebitelská poptávka po nápojích a převaha značkových výrobků u této skupiny výrob zřejmě povede k dalšímu posilování jejich podílu v potravinářské struktuře. Progresivní trendy u celé této skupiny výrob mohou pozitivně ovlivnit i celkový růst výkonnosti potravinářského sektoru v příštích letech. Přestože bylo v posledních letech, zejména v technologické oblasti, dosaženo značného zlepšení, posílení konkurenceschopnosti výroby potravinářských výrobků a nápojů vyžaduje, aby se investiční proces v tomto odvětví nezastavil. Záměrem je zabezpečit zpracování agrární produkce tak, aby byla pokryta domácí spotřeba potravin, a další část produkce vyvezena. Proto je nutná podpora potravinářství ze zdrojů národních i ze zdrojů Evropské unie, protože v oblasti investičních pobídek patří průmysl potravinářský k méně podporovaným odvětvím. Zachování plnohodnotných funkcí potravinářského sektoru a jeho další rozvoj v horizontu dalších let však bude především záviset na tom, jak se tento sektor dokáže adaptovat na měnící se podmínky životního stylu ve vyspělých zemích Evropy. (Koncepte potravinářství ČR pro období po vstupu ČR do EU (2004 – 2013))

5. ANALÝZA TRANSFORMACE POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU V ČESKÉ REPUBLICĚ MEZI LETY 1989 A 2004

Po roce 1989 prošel potravinářský průmysl výraznými změnami. V období mezi lety 1990 až 1992 došlo ke zhroucení obchodu s RVHP. Přejít z centrálně direktivního řízení k tržnímu hospodářství byl složitým transformačním procesem, který zahrnoval kvalitativní změny, které reagovaly na situaci a podmínky rozvíjejícího se domácího i zahraničního trhu. Začaly se prosazovat změny, které na základě privatizace podniků a podpory středních a malých podnikatelů, vedly k rozvoji soukromého sektoru. Dále došlo ke změně organizační struktury podniků, jejich výrobní orientace a počtu jejich zaměstnanců. Zásadní řešení v restrukturalizaci podnikatelských subjektů ve Výrobě potravin a nápojů nastalo s procesem privatizace, transformací vlastnických vztahů a s rozpadem územně působících monopolů na samostatně hospodařící jednotky, které byly postupně zprivatizovány (jako první byly privatizovány pivovary). Některé závody se po roce 1989 osamostatnily a začaly provozovat výrobu jako soukromé podniky či obchodní společnosti, s upravenými výrobními programy, některé naopak zkrachovaly nebo do nich vstoupil zahraniční kapitál (zejména do zpracování mléka, zpracování ovoce, zeleniny a brambor a zpracování drůbeže), a tím přispěl k jejich obnově. Po roce 1989 byl ve většině oborů zaznamenán nárůst podniků, naopak jejich pokles byl zejména v rámci Výroby masa a masných výrobků ve zpracování drůbeže, ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor, ve Výrobě mlýnských a škrobářských výrobků a v rámci Výroby ostatních potravinářských výrobků došlo k propadu zejména v cukrovarnictví. Po roce 1989 výrazně poklesla výroba cukru (až o 55%), vlivem likvidace a konkurencí rakouského, švýcarského, francouzského a anglického trhu byla většina podniků v těchto oborech zavřena, také zkrachovala většina podniků na zpracování vepřového a hovězího masa. Zahraniční podniky o českou masnou výrobu neprojevíly tak velký zájem, jediný masokombinát se zahraničním kapitálem byl v Plané nad Lužnicí. (Schejbal, J., 1994). Vývoj počtu zaměstnanců a výrobních kapacit v 90 letech lze rozdělit do dvou významných etap (první období od roku 1990 do roku 1994 a druhé mezi lety 1994 až 1999).

5.1. Období mezi lety 1989 až 1994

První polovina devadesátých let byla charakteristická zachováním naprosté většiny výrobních kapacit a minimálního poklesu počtu zaměstnanců v nich. Naopak díky vzniku velkého množství malých firem se jejich počet ve většině výrobních oborů zvyšoval. V roce 1994 ve srovnání s výchozím rokem 1989 vzrostl počet zaměstnanců v rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů o 4% (5231), zaznamenán byl ve všech výroбах mimo Zpracování ovoce, zeleniny a brambor, Výroby olejů a tuků a Výroby mlýnských a škrobářenských výrobků. Na nárůstu zaměstnanosti se podílela zejména nová klasifikace ekonomických činností, kdy ke stávajícím oborům Výroby potravin a nápojů byla v roce 1994 přiřazena Výroba krmiv (zaměstnávala 5679 osob). V rámci jednotlivých oborů přibylo v roce 1994, ve srovnání s výchozím rokem 1989, nejvíce zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (nárůst o 3344 osob) a ve Výrobě masa a masných výrobků (2891). V rámci jednotlivých výrob vzrostla zaměstnanost zejména ve Výrobě nápojů (o 20%) a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (o 10%), naopak největší úbytek zaměstnanců vykazovalo v roce 1994, ve srovnání s výchozím rokem 1989, Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (až o 42%) a dále Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků (o 38%), viz tabulka 13. Na celkovém počtu zaměstnanců mezi lety 1989 až 1994 se podílela hlavně Výroba ostatních potravinářských výrobků (na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů podílela v hodnoceném období 31,5%), na druhém místě s průměrnou hodnotou 22,5% byla Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a na třetím místě s 18,6% Výroba nápojů. Naopak nejméně Výroba olejů a tuků, ta se na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů podílela v hodnoceném období 3,3%. (viz příloha 7)

Tabulka 13 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů (1989-1994)

	1989	1994	94-89	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	31853	34744	2891	9
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	10795	6257	-4538	-42
Výroba olejů a tuků	5684	3858	-1826	-32
Zpracování mléka a výroba mlékářenských výrobků	18705	19586	881	5
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	6059	3857	-2202	-36
Výroba ostatních potravinářských výrobků	44881	48225	3344	8
Výroba nápojů	26977	27979	1002	4
Celkem	144954	150185	5231	4

Pramen 1: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2: Statistická ročenka České republiky 1994. ČSÚ, Praha, 1994.

5.2. Období mezi lety 1994 až 1999

Ve druhé polovině devadesátých let došlo ve Výrobě potravin a nápojů k obratu a ve většině výrobcích ke každoročnímu pozvolnému poklesu zaměstnanosti až do roku 2004, ten se předpokládá i do budoucna. V roce 1999 ve srovnání s výchozím rokem 1994 se snížila zaměstnanost v rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů o 4% (5924 osob). Pokles počtu zaměstnanců byl v tomto období zaznamenán zejména ve Výrobě nápojů (5660 osob, 20%) a ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (5501,28%) a ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor. Naopak k jejich největšímu nárůstu zaměstnanosti, ve srovnání s výchozím rokem 1994, došlo zejména ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (5101, 11%), dále ve Výrobě krmiv (2985, 52%) a také ve Výrobě masa a masných výrobků (1739, 5%). V rámci jednotlivých výrobních odvětví přibýlo nejvíce zaměstnanců ve Výrobě krmiv (52%) a ve Výrobě nápojů (31%), a naopak jich nejvíce ubylo ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (o 43%), viz tabulka 14. Na celkovém počtu zaměstnanců mezi léty 1989 až 1994 se podílela zejména Výroba ostatních potravinářských výrobků (na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů podílela v hodnoceném období 34,5%), dále s průměrnou hodnotou 23,9% Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a na třetím místě Výroba nápojů (průměrná hodnota 17,2%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo v průběhu let 1994 až 1999 ve Výrobě olejů a tuků (na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 2,4%). Od roku 1994 byl také k oborům Výroby potravin a nápojů přidružena Výroba krmiv, který byl dříve součástí zemědělství (na celkovém počtu závodů a zaměstnanců výroby potravin a nápojů měl však zanedbatelný podíl), viz příloha 7.

Tabulka 14 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů (1994-1999)

	1994	1999	99-94	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	34744	35356	612	2
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	6257	3666	-2591	-43
Výroba olejů a tuků	3858	3200	-658	-17
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	19586	14085	-5501	-28
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3857	3645	-212	-6
Výroba krmiv	5679	8664	2985	52
Výroba ostatních potravinářských výrobků	48225	53326	5101	11
Výroba nápojů	27979	22319	-5660	-20
Celkem	150185	144261	-5924	-4

Pramen 1: Statistická ročenka České republiky 1994. ČSÚ, Praha, 1994.

Pramen 2: RES - Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 1999

5.3. Období mezi lety 1999 až 2004

V roce 2004 se, ve srovnání s výchozím rokem 1999, snížila zaměstnanost ve Výrobě potravin a nápojů o 6% (9023 zaměstnanců). K jejich úbytku došlo zejména ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (o 6503 zaměstnanců, 12%) a ve Výrobě nápojů (3875 zaměstnanců, 17%), dále pak ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských, ve Výrobě krmiv a Výrobě olejů a tuků. Naopak se vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů zvýšila zaměstnanost ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (4514 zaměstnanců, 8%), ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků a ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor. V rámci jednotlivých výrob přibylo nejvíce zaměstnanců ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (o 16%) a naopak nejvíce jich ubylo ve Výrobě krmiv (až o 20%), viz tabulka 15. Na celkovém počtu zaměstnanců mezi lety 1999 až 2004 se stejně jako v předešlých letech podílela hlavně Výroba ostatních potravinářských výrobků (na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů podílela v hodnoceném období 39,8%), na druhém místě s průměrnou hodnotou 22,9% byla Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a Výroba nápojů (průměrná hodnota 14,6%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo mezi lety 1999 až 2004 evidováno ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (průměrná hodnota 2,6%) a Výrobě olejů a tuků (2,1%), viz příloha 7. Jednou z příčin snižování počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin v posledních letech byla probíhající restrukturalizace a příprava podnikatelských subjektů na vstup do Evropské unie (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

Tabulka 15 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů (1999-2004)

	1999	2004	04-99	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	35356	28853	-6503	-12
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	3666	3842	176	5
Výroba olejů a tuků	3200	2866	-334	-10
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	14085	12324	-1761	-14
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	3645	4229	584	16
Výroba krmiv	8664	6840	-1824	-20
Výroba ostatních potravinářských výrobků	53326	57840	4514	8
Výroba nápojů	22319	18444	-3875	-17
Celkem	144261	135238	-9023	-6

Pramen 1: RES - Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 1999

Pramen 2: Hlavní produkční charakteristiky oborů a odvětví zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004

5.4. Zhodnocení transformace Výroby potravin a nápojů mezi lety 1989 až 2004

V roce 2004, vzhledem k výchozímu roku 1989, poklesla ve Výrobě potravin a nápojů zaměstnanost o necelých 7% (o 9716 zaměstnanců), zaznamenána byla ve všech výroбах kromě Výroby ostatních potravinářských výrobků, ve které bylo v roce 2004 zaměstnáno o 29% více osob. Vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců v roce 2004 jich od roku 1989 nejvíce ubylo zejména ve Výrobě nápojů (8533, 32%), ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (6953, 64%) a ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (6381,34%). V rámci jednotlivých výrobních pak nejvíce ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (64%) a ve Výrobě olejů a tuků (50%), viz tabulka 16. Na celkové zaměstnanosti se podílela hlavně Výroba ostatních potravinářských výrobků (na celkovém počtu zaměstnanců Výroby potravin a nápojů se v hodnoceném období 1989 až 2004 podílela 36,8%), na druhém místě byla s průměrnou hodnotou 21,7% Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a na třetím místě Výroba nápojů (průměrná hodnota 16,1%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo ve Výrobě olejů a tuků a Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (viz příloha 7).

Tabulka 16 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů (1989-2004)

	1989	2004	04-89	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	31853	28853	-3000	-9
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	10795	3842	-6953	-64
Výroba olejů a tuků	5684	2866	-2818	-50
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	18705	12324	-6381	-34
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	6059	4229	-1830	-30
Výroba ostatních potravinářských výrobků	44881	57840	12959	29
Výroba nápojů	26977	18444	-8533	-32
Celkem	144954	135238	-9716	-7

Pramen 1: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2: Hlavní produkční charakteristiky oborů a odvětví zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004

Ve Výrobě potravin a nápojů došlo v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1989 k poklesu zaměstnanců o necelých 7%. K tomuto úbytku ovšem nedocházelo každoročně a v zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů byly v hodnocených letech zaznamenány mírné výkyvy. Nejprve (mezi lety 1989 až 1994) došlo k jejímu nárůstu o 4 %, a potom od roku 1994 do roku 2004 k jejímu poklesu o necelých 10%.

Nepravidelná změna počtu zaměstnanců v hodnoceném období 1989 až 2004 byla také zaznamenána ve většině oborů. Nejprve, od roku 1989 do roku 1994, došlo ve většině z nich (kromě Zpracování ovoce, zeleniny a brambor, Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků a Výroby olejů a tuků) k nárůstu zaměstnanosti a posléze, od roku 1994 do roku 2004, (kromě Výroby mlýnských a škrobářenských výrobků, Výroby krmiv a také Výroby ostatních potravinářských výrobků) k jeho poklesu (viz příloha 7).

Ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) došlo nejprve, od roku 1989 do roku 1999, k nárůstu zaměstnanosti (o 11%), a pak od roku 1999 k jejímu každoročnímu poklesu (o 19%). Celkem od roku 1989 poklesl počet zaměstnanců ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) o 9 %.

Ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor poklesala zaměstnanost od roku 1989 do roku 1999 o 63%, a pak , od roku 1999 do roku 2004 (zejména v posledních 3 letech) vzrostla o 5%. Celkem se tak od roku 1989 snížil počet zaměstnanců o 64 %. Do budoucna se ovšem předpokládá nárůst významu tohoto oboru, tím pádem i navýšení počtu zaměstnanců, jako důsledek zvyšujícího se zájmu spotřebitelů. Na trhu má například čím dál větší uplatnění výroba ovocných a zeleninových nápojů. I když došlo v posledních letech ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor k revitalizaci, patří nadále k oborům, s nejmenším počtem zaměstnanců a podílem na tržbách.

Výroba olejů a tuků byla jedním z mála oborů, kde pokles počtu zaměstnanců bez výrazných výkyvů probíhal každoročně. Celkem od roku 1989 poklesla v tomto oboru zaměstnanost o 50%. Ve Zpracování mléka a výrobě mlékářenských výrobků byl v počtu zaměstnanců zaznamenán kolísavý průběh. Nejprve, od roku 1989 do roku 1994, došlo k jejich nárůstu (o 5%), a pak do roku 2004 k jejich poklesu (o 37%). Celkem v tomto oboru, od roku 1989 poklesla zaměstnanost o 34 %. Ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků došlo nejprve od roku 1989 do roku 1999 k poklesu zaměstnanců (o 40%), a pak (zejména v posledních 3 letech) stejně jako ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor k jeho nárůstu. Od roku 1999 vzrostla v tomto oboru zaměstnanost o 16%. Za důvod vzestupného trendu Výroby mlýnských a škrobářenských výrobků v posledních letech 2003 a 2004 bylo možné považovat především výrobní a ekonomická revitalizace škrobářenského průmyslu. Vlivem klesající spotřeby mouky a trvalému přebytku mlýnské kapacity lze v budoucnu předpokládat postupnou redukci ve výrobě mlýnských výrobků. Souběžně dochází k další koncentraci mlýnské výroby a k integračním propojením. Celkem ale v tomto oboru poklesla zaměstnanost v hodnoceném období o 30 % (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

Ve Výrobě krmiv docházelo od roku 1994 do roku 2004 ke střídaní poklesu a nárůstu zaměstnanosti, nejprve do roku 1999 došlo k jejímu nárůstu (o 53%), a pak do roku 2004 k jejímu poklesu (o 22%) Výroba krmiv zaměstnávala v hodnoceném období nejméně osob, ale podíl na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů v roce 2004 oproti roku 1994 mírně vzrostl, a také došlo v tomto oboru k nárůstu o 20 % zaměstnanců.

Výroba ostatních potravinářských výrobků byla jedním z mála oborů, kde nárůst zaměstnanosti bez výrazných výkyvů probíhal každoročně. Celkem od roku 1989 vzrostl v tomto oboru počet zaměstnanců o 29 %. Mezi léty 1989 až 2004 si vzhledem k jejich celkovému počtu ve Výrobě potravin a nápojů tento obor držel nejvyšší procentuelní podíl, který navíc každoročně narůstal, a také se s tímto nárůstem předpokládá do budoucna.

Ve Výrobě nápojů byl naopak ve změně počtu zaměstnanců v posledních patnácti letech, jako u většiny oborů, zaznamenán kolísavý průběh. Celkem od roku 1989 v tomto oboru poklesla zaměstnanost o 32 %, nejprve ale, od roku 1989 do roku 1994 došlo k jejímu nárůstu (o 4%), a pak mezi léty 1994 až 2004 k jejímu poklesu (o 35%). Největší význam v rámci tohoto oboru si do počtu zaměstnanců a tržbách za prodej vlastních výrobků držela výroba piva. České pivovary v posledních letech velmi výrazně vstupují na zahraniční trhy. (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

V roce 2004 došlo ve většině krajů České republiky ve Výrobě potravin a nápojů, ve srovnání s výchozím rokem 1989, k poklesu počtu zaměstnanců, ale v některých byl naopak zaznamenán jejich nárůst, zejména pak v kraji Vysočina (až o 26%) a v kraji Jihočeském (ve kterém došlo k nárůstu zaměstnanosti o 17%) a dále v kraji Moravskoslezském, Pardubickém, Plzeňském a kraji Zlínském. Naopak největší pokles byl zaznamenán v kraji Libereckém a Ústeckém (až o 30%) a dále v kraji Královehradeckém (19%), viz příloha 8. Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů České republiky se v hodnocených letech 1989 až 2004 nejvíce podílel kraj Jihomoravský, Středočeský a hlavní město Praha, naopak nejméně kraj Královehradecký, Liberecký a Karlovarský. Ve Výrobě potravin a nápojů došlo sice mezi léty 1989 až 2004 k poklesu počtu zaměstnanců, ale nikoli k poklesu jejich podílu na celkovém počtu zaměstnanců v průmyslu zpracovatelském. Ten vzrostl v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem o 1,4%, a v některých krajích České republiky dosahoval i vyšších hodnot (nejvíce v Praze, o 3,8%) a dále v kraji Jihočeském (o 3,4%). K nárůstu podílu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském došlo ve všech krajích kromě Libereckého, Moravskoslezského, Středočeského a Ústeckého kraje, viz příloha 9.

6. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V JIHOČESKÉM KRAJI V ROCE 1989

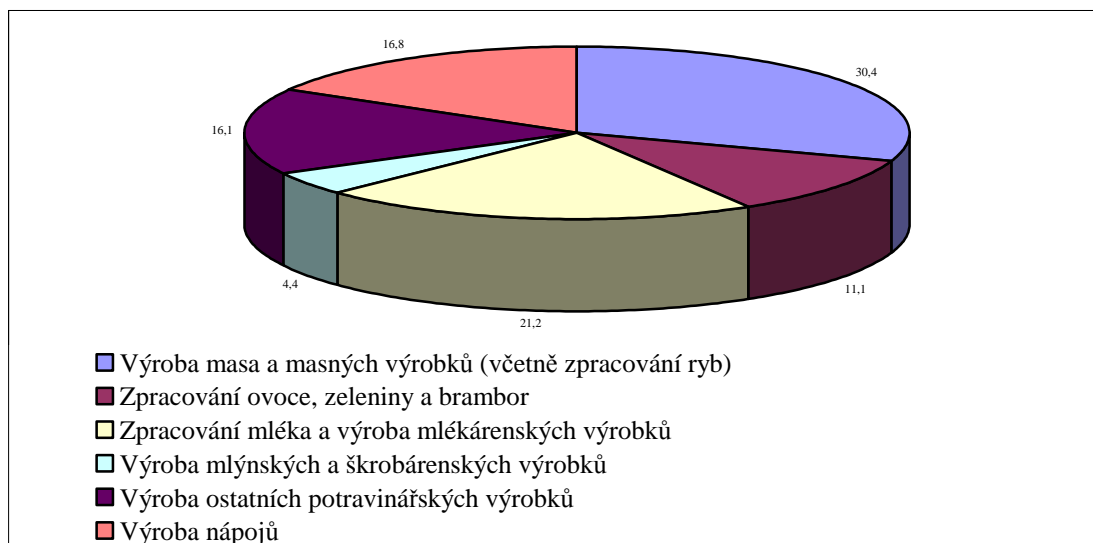
V roce 1989, společně s Výrobou strojů a zařízení a Textilním a oděvním průmyslem, patřila Výroba potravin a nápojů k odvětvím, které měly v Jihočeském kraji největší podíl na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu. Hodnota tohoto podílu dosahovala ve Výrobě potravin a nápojů 9,9%, a v některých okresech dokonce podíl počtu zaměstnanců v tomto odvětví s jejich celkovým počtem v průmyslu zpracovatelském převyšoval hodnotu 11%. Na celkovém počtu zaměstnanců České republiky ve Výrobě potravin a nápojů se Jihočeský kraj podílel 6,6%, v roce 1989 zaměstnával celkem 9596 osob (z toho 9126 tvořili zaměstnanci podniků ústředně řízeného průmyslu - státních podniků a zbylý počet (470 zaměstnanců) tvořil sektor družstevní a komunální, na celkovém počtu zaměstnanců kraje ve výrobě potravin a nápojů se podílel necelými 5 %). Na zaměstnanosti v Jihočeském kraji měla hlavní podíl Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (2916 zaměstnanců, tato hodnota odpovídala vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů 30,4%), dále následovalo Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků (2033 zaměstnanců, 21,2%) a Výroba nápojů (1610 zaměstnanců, 16,8%). Výroba ostatních potravinářských výrobků (1547 zaměstnanců, 16,1%), která v roce 1989 ve Výrobě potravin a nápojů v rámci celé České republiky sdružovala největší počet zaměstnanců, se v Jihočeském kraji umístila čtvrtou pozici. Za ní následovalo Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (1066 zaměstnanců, 11,1%). Nejméně zaměstnanců bylo ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (424, 4,4%). Z výrobních oborů nebyla v Jihočeském kraji zastoupena Výroba olejů a tuků, viz tabulka 17.

Tabulka 17 : Počet zaměstnanců v oborech Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	2916	30,4
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	1066	11,1
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	2033	21,2
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	424	4,4
Výroba ostatních potravinářských výrobků	1547	16,1
Výroba nápojů	1610	16,8
Celkový počet	9596	100

Pramen: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Graf 1: Procentuelní zastoupení oborů na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 1989.

Pramen: Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Sektor družstevní a komunální měl v Jihočeském kraji, stejně jako na celém území České republiky kromě zmiňované Výroby olejů a tuků (na tento obor byly specializované severní Čechy, viz Severočeské tukové závody) své zaměstnance ve všech výrobcích, zejména pak ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků a dále ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) A naopak nejméně ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor a ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků. Tento sektor se zabýval především pěstováním plodin a chovem zvířete, které dovážel do státních podniků, kde byly následně zpracovány (Mezera, J., 1992)

Potravinářský průmysl byl v tomto období charakteristický malým souborem velkých podniků, které sdružovaly více středních či malých závodů. V roce 1989 bylo ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji v provozu celkem 7 státních podniků (6 se sídlem v Českých Budějovicích a 1 podnik se sídlem v okrese Strakonice) a také zde měly své závody 3 podniky, které měly své sídlo mimo Jihočeský kraj. Podniky zabývající se Výrobou potravin a nápojů se dále členily na celkem 122 výrobních závodů (z toho 29 mělo 100 a více zaměstnanců). Nejvíce závodů bylo evidováno ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (45, tato hodnota odpovídala vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů 36,1%) a dále ve Výrobě nápojů (26 závodů, 21,3%) a Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (17 závodů, 13,9%).

Závody těchto oborů byly zastoupeny ve všech okresech kraje. Stejně jako v celé České republice bylo sdružovala nejméně závodů Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků (11 závodů, tato hodnota odpovídala vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců ve výrobě potravin a nápojů 9%) a ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (9 závodů, 7,4%). Největší závody (mající nad 100 zaměstnanců) byly v provozu zejména ve Výrobě masa a masných výrobků (10 závodů) a ve Zpracování mléka a výrobě mlékářenských výrobků (6 závodů). A závody, které zaměstnávaly nejméně osob zastupovala hlavně Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků a dále Výroba ostatních potravinářských výrobků, ta sice sdružovala největší počet závodů, ale jen 4 z nich měly nad 100 zaměstnanců, viz tabulka 18.

Tabulka 18 : Počet závodů v oborech Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 1989

Obory	Počet závodů	%	100 a více zaměstnanců
15.1 + 15.2	17	13,9	10
15.3	9	7,4	4
15.5	15	12,3	6
15.6	11	9,0	0
15.8	44	36,1	4
15.9	26	21,3	5
Celkem	122	100	29

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

6.1. Podniky ve Výrobě potravin a nápojů se sídlem v Jihočeském kraji v roce 1989

Na Výrobu potravin a nápojů se v roce 1989 v Jihočeském kraji orientovalo celkem sedm podniků. Kromě Jihočeských drůbežářských závodů, měly všechny své sídlo v okrese České Budějovice a výrobní závody rozmístěné po ostatních okresech kraje. V Jihočeském kraji měly své závody také Škrobárny Havlíčkův Brod, Západočeské Lihovary a konzervárny se sídlem v Plzni a Mrazírny Praha. Nejvíce zaměstnanců bylo v podnicích, které měly své výrobní závody rozmístěny ve všech okresech kraje, zejména pak v Jihočeských Mlékárnách (1972 zaměstnanců), v Jihočeském Průmyslu Masném (1826) a v Jihočeských Pekárnách (1676) . Tyto podniky spravovaly nejvíce závodů a některé měly také na v okrese Pelhřimov. Naopak nejméně zaměstnanců a závodů bylo v podnicích, sídlících mimo kraj, viz tabulka 19.

Tabulka 19 : Struktura podniků ve Výrobě potravinářských výrobků a nápojů v Jihočeském kraji roku 1989, počet zaměstnanců a výrobních závodů.

Název podniku	Počet zaměstnanců	Počet závodů
Jihočeské Mlékárny	1972	15
Jihočeský Průmysl Masný	1826	11
Jihočeské Pekárny	1676	53
Jihočeské Pivovary	1208	9
Jihočeská Fruta	1033	9
Jihočeské Drůbežářské Závody	689	4
Jihočeské Mlýny Břeží	319	9
Mrazírny Praha	297	2
Škrobárny Havlíčkův Brod	96	10
Západočeské Lihovary a Konzervárny	10	1

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990,

Jihočeský průmysl masný byl založen roku 1958, sídlo měl v Českých Budějovicích a v Jihočeském kraji spravoval celkem 11 závodů, 5 masokombinátů (v Českých Budějovicích, ve Studené, Písku, Strakonících a Plané nad Lužnicí) a 6 jatek, rozmístěných ve všech okresech kraje. Nejvíce zaměstnanců (457) bylo v závodě ve Studené a 429 zaměstnanců v Plané nad Lužnicí, viz tabulka 20. V Jihočeském kraji bylo v tomto podniku celkem 1826 zaměstnanců, z toho nejvíce v okrese Jindřichův Hradec (550), Tábor (429) a v okrese České Budějovice (399), viz příloha 10. Dva závody měl státní podnik Jihočeský průmysl masný také v okrese Pelhřimov, ve kterém bylo celkem 161 zaměstnanců.

Tabulka 20 : Počet zaměstnanců v závodech Jihočeského průmyslu masného v Jihočeském kraji v roce 1989

Název závodu	Sídlo	Počet zaměstnanců
Závod Studená	Studená	457
Závod Planá nad Lužnicí	Planá nad Lužnicí	429
Závod Písek	Písek	259
U Mikšů - masna	České Budějovice	206
Jatky České Budějovice	České Budějovice	184
Provozovna Vimperk	Vimperk	90
Jatky Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	70
Závod Strakonice	Strakonice	66
Jatky Kaplice	Kaplice	33
Jatky Třeboň	Třeboň	23
Jatky Týn nad Vltavou	Týn.nad Vltavou	9

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

Sídlem Jihočeských drůbežářských závodů byly Vodňany (okres Strakonice), tento podnik se skládal ze 4 závodů (v okresech České Budějovice, Písek, Strakonice a Tábor). V tomto podniku bylo v roce 1989 celkem 689 zaměstnanců, nejvíce pak v okrese Strakonice (373), viz příloha 10. Výrobní činnost podniku byla zaměřena na zpracování drůbeže, vajec a výrobu vaječných výrobků a majonéz.

Tabulka 20 : Počet zaměstnanců v závodech Jihočeských drůbežářských závodů v Jihočeském kraji v roce 1989

Název závodu	Sídlo	Počet zaměstnanců
Závod Vodňany	Vodňany	373
Závod České Budějovice	České Budějovice	119
Závod Mirovice	Mirovice	115
Provozovna Tábor	Tábor	82

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

Jihočeská Fruta se sídlem v Českých Budějovicích spravovala celkem 6 výrobních závodů (v Českých Budějovicích, Trhových Svinech, Jindřichově Hradci, Lhenicích, Táboře a ve Veselí nad Lužnicí) a 3 provozovny (v Popelíně, Kardašově Řečice a ve Lžíně). Nejvíce zaměstnanců (202) bylo v závodě ve Veselí nad Lužnicí, v Trhových Svinech (143) a v Táboře (132), viz tabulka 21. V tomto podniku bylo celkem 1033 zaměstnanců, z toho nejvíce v okrese České Budějovice (424) a 337 zaměstnanců v okrese Tábor, viz příloha 10.

Tabulka 21 : Počet zaměstnanců v závodech Jihočeské Fruty v Jihočeském kraji v roce 1989

Název závodu	Sídlo	Počet zaměstnanců
Závod Veselí nad Lužnicí	Veselí nad Lužnicí	202
Závod Trhové Sviny	Trhové Sviny	143
Závod Tábor	Tábor	132
Závod Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	109
Závod Lhenice	Lhenice	99
Závod České Budějovice	Č.Budějovice	58
Provozovna Kardašova Řečice	Kardašova Řečice	35
Provozovna Popelín	Popelín	29
Provozovna Lžín	Dírná	3

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

Jihočeské mlékárny spravovaly v Jihočeském kraji 15 provozoven, rozmístěných ve všech okresech. Nejvíce zaměstnanců (326) měl podnik v provozovně v Jindřichově Hradci v Českých Budějovicích (288), v Plané nad Lužnicí (240) a Strakonících (238), viz tabulka 22. Jihočeské mlékárny zaměstnávaly ze všech podniků kraje nejvíce osob (1972), zejména pak v okrese Tábor (470 zaměstnanců) a v okrese České Budějovice (451), viz příloha 10. Jihočeské mlékárny měly také své 3 závody s celkem 192 zaměstnanci v okrese Pelhřimov.

Tabulka 22 : Počet zaměstnanců v závodech Jihočeských Mlékáren v Jihočeském kraji v roce 1989

Název závodu	Sídlo	Počet zaměstnanců
Provozovna Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	326
Provozovna České Budějovice	České Budějovice	288
Provozovna Planá nad Lužnicí	Planá nad Lužnicí	240
Provozovna Strakonice	Strakonice	238
Provozovna Řípec	Veselí nad Lužnicí	177
Provozovna Český Krumlov	Český Krumlov	103
Provozovna Prachatice	Prachatice	87
Provozovna Protivín	Protivín	85
Provozovna Milevsko	Milevsko	70
Provozovna Blatná	Blatná	70
Provozovna Týn nad Vltavou	Týn nad Vltavou	55
Provozovna Kaplice	Kaplice	43
Provozovna Tábor	Tábor	30
Provozovna Horní Planá	Horní Planá	29
Provozovna Želeč	Želeč	23

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

Jihočeské mlýny Březí měly své sídlo v Boršově nad Vltavou (okres Č.Budějovice). Tento podnik spravoval celkem 14 mlýnů (v provozu jich bylo však jen 6) v okresech České Budějovice, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice a Tábor, a těstárnu a krupičkárnu v okrese České Budějovice. Nejvíce zaměstnanců (73) bylo v Těstárně v Boršově nad Vltavou a ve mlýně v Březí (61), viz tabulka 23. Jihočeské mlýny zaměstnávaly v Jihočeském kraji celkem 319 osob, z toho nejvíce v okrese České Budějovice (228 zaměstnanců), viz příloha 10.

Tabulka 23 : Počet zaměstnanců v závodech Jihočeských Mlýnů Březí v Jihočeském kraji v roce 1989

Název závodu	Sídlo	Počet zaměstnanců
Těstárna	Boršov nad Vltavou	73
Mlýn Březí	Boršov nad Vltavou	61
Mlýn Netolice	Netolice	40
Mlýn Veselí nad Lužnicí	Veselí nad Lužnicí	32
Mlýn Boršov	Boršov nad Vltavou	29
Provozovna Chrástiny	Záhoří	16
Krupičkárna	Boršov nad Vltavou	4
Mlýn Tábor	Tábor	2
Mlýn Mladá Vožice	Mladá Vožice	1

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

Státní podnik Jihočeské pekárny byl založen v roce 1948, své sídlo měl v Českých Budějovicích a v Jihočeském kraji spravoval celkem 52 závodů (23 pekáren, 21 cukráren a 8 sodovkáren) rozmístěných ve všech okresech kraje, viz příloha 11. V Jihočeských pekárnách bylo celkem 1676 zaměstnanců (z toho 1028 zaměstnanců v pekárnách, 374 v cukrárnách a nejméně pak v sodovkárnách 274), nejvíce v okrese České Budějovice (495 zaměstnanců - v pekárnách 326, v cukrárnách 108 a v sodovkárnách 61), viz příloha 10. Jihočeské pekárny měly také 6 závodů v okrese Pelhřimov, ve kterých bylo celkem 149 zaměstnanců

Jihočeské pivovary sdružovaly v Jihočeském kraji 8 pivovarů, rozmístěných ve všech okresech kraje (Budějovický Budvar, Pivovar a Sladovna Samson, Pivovar Český Krumlov, Pivovar Studená, Pivovar a Sladovna Třeboň, Protivín, Stáčírna Tábor a Pivovar Strakonice). V pivovarnictví bylo v Jihočeském kraji zaměstnáno celkem 1208 osob, nejvíce v okrese České Budějovice (560 zaměstnanců) viz příloha 10. Prioritní postavení v počtu zaměstnanců (423), objemu výroby a exportu měl Budějovický Budvar, viz tabulka 24. Jihočeské pivovary měly také 2 závody v okrese Pelhřimov, ve kterých bylo evidováno celkem 92 zaměstnanců.

Tabulka 24 : Počet zaměstnanců v závodech Jihočeských Pivovarů v Jihočeském kraji v roce 1989

Název závodu	Sídlo	Počet zaměstnanců
Budějovický Budvar	České Budějovice	423
Pivovar a Sladovna Protivín	Protivín	177
Pivovar a Sladovna Třeboň	Třeboň	139
Pivovar a Sladovna Samson	České Budějovice	137
Pivovar Strakonice	Strakonice	112
Stáčírna Tábor	Tábor	99
Pivovar Český Krumlov	Český Krumlov	74
Pivovar Studená	Studená	38
Sklad piva Prachatice	Prachatice	9

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990,

V Jihočeském kraji měl v roce 1989 také dva závody státní podnik Mrazírny Praha, ve kterých zaměstnával celkem 297 osob, z toho 127 v okrese České Budějovice a 170 v okrese Tábor, viz příloha 10. V celé ČR bylo v tomto podniku 2917 zaměstnanců a spravoval celkem 20 závodů. Nejvíce jich bylo v kraji Ústeckém (579 zaměstnanců), Jihomoravském (561 zaměstnanců) a Moravskoslezském (431 zaměstnanců) viz tabulka 25.

Tabulka 25 : Počet zaměstnanců a závodů v podniku Mrazírny Praha podle krajů České republiky v roce 1989

Kraj	Počet zaměstnanců	Počet závodů
Ústecký	579	4
Jihomoravský	561	3
Moravskoslezský	431	2
Jihočeský	297	2
Středočeský	275	2
Zlínský	210	1
Plzeňský	189	2
Pardubický	187	2
Olomoucký	153	1
Karlovarský	35	1
Celkem	2917	20

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

V Jihočeském kraji měl také 8 lihovarů a 2 škrobárny (v okrese Jindřichův Hradec a Tábor, viz příloha 10) podnik Škrobárny Havlíčkův Brod. V České republice zaměstnával celkem 2520 osob a spravoval 108 výrobních závodů, z toho nejvíce v kraji Vysočina (1437 zaměstnanců a 63 závodů) a v kraji Jihočeském kraji měl zaměstnanců celkem 96, tabulka 26.

Tabulka 26 : Počet zaměstnanců a závodů v podniku Škrobárny Havlíčkův Brod podle krajů České republiky v roce 1989

Kraj	Počet zaměstnanců	Počet závodů
Vysočina	1437	63
Jihomoravský	433	8
Moravskoslezský	222	9
Plzeňský	169	3
Jihočeský	96	10
Královehradecký	76	2
Olomoucký	40	3
Středočeský	32	6
Pardubický	15	4
Celkem	2520	108

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990

Tabulka 27 : Počet zaměstnanců v závodech podniku Škrobárny Havlíčkův Brod v Jihočeském kraji v roce 1989

Provozovna	Sídlo	Počet zaměstnanců
Škrobárna Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	36
Škrobárna Chýnov	Chýnov	31
Lihovar Oldřiš	Blažejov	4
Lihovar Budeč	Budeč	4
Lihovar Markvarec	Markvarec	4
Lihovar Zahrádky	Zahrádky	4
Lihovar Blanice	Mladá Vožice	4
Lihovar Březnice	Březnice	4
Lihovar Staré Hobzí	Staré Hobzí	3
Lihovar Písečná nad Dyjí	Písečné nad Dyjí	2

Pramen : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990,

V Jihočeském kraji měly také jednu provozovnu (Pálenice Blatná s 10 zaměstnanci v okrese Strakonice, viz příloha 10) Západočeské Lihovary a Konzervárny se sídlem v Plzni . Tento podnik zaměstnával celkem 1410 osob a spravoval 16 závodů, v kraji Plzeňském (1123 zaměstnanců, 12 závodů) a v kraji Karlovarském (277 zaměstnanců, 2 závody).

6.2. Obory Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 1989

Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se v Jihočeském kraji v roce 1989 se nejvíce podílela Výroba masa a masných výrobků, Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků a Výroba nápojů, tyto obory byly zastoupeny ve všech okresech kraje. Podíl počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji a jejich celkového počtu v České republice nabýval v roce 1989 hodnoty 6,6% a v některých oborech dokonce tuto hodnotu převyšoval, viz příloha 12. Význam oborů v jednotlivých okresech za rok 1989, který byl dán podílem zaměstnaných osob v daném oboru na jejich celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v kraji, je znázorněn v příloze 13.

Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)

V roce 1989 bylo v Jihočeském kraji ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) evidováno celkem 2916 zaměstnanců (z toho v masné výrobě 1860, ve zpracování drůbežího masa 724 a 332 zaměstnanců ve zpracování ryb). 2812 osob bylo zaměstnáno ve státních podnicích a zbylý počet (104 zaměstnanců) v sektoru družstevním a komunální. Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 30,4 % (což byla v roce 1989 nejvyšší hodnota ze všech oborů). Výrobou masa a masných výrobků se zabýval podnik Jihočeský průmysl masný, zpracováním drůbeže Jihočeské drůbežářské závody a zpracováním ryb státní podnik Mrazírny Praha. Celkem tento obor spravoval 17 závodů (11 v masné výrobě, 4 ve zpracování drůbežího masa a 2 závody ve zpracování ryb a výrobě rybích výrobků) rozmístěných ve všech okresech kraje (nejvíce zaměstnanců bylo v okrese Tábor (709) a nejvíce výrobních závodů v okrese České Budějovice, viz tabulka 28). Na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla podíl 13,9 %. Ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) bylo také nejvíce výrobních závodů se 100 a více zaměstnanci (z toho 5 v masné výrobě, 3 ve zpracování drůbeže a 2 ve zpracování ryb), viz příloha 14.

Tabulka 28 : Počet zaměstnanců a závodů ve Výrobě masa a masných výrobků
(včetně zpracování ryb) podle okresů Jihočeského kraje v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů
České Budějovice	666	22,9	5
Český Krumlov	33	1,1	1
Jindřichův Hradec	572	19,6	3
Písek	387	13,3	2
Prachatice	93	3,2	1
Strakonice	456	15,6	2
Tábor	709	24,3	3
Celkem	2916	100	17

Pramen : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor

V roce 1989 bylo ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor evidováno celkem 1066 zaměstnanců (1033 ve státních podnicích a v sektoru družstevní a komunálním 33). Na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se v Jihočeském kraji podílela 11,1%. Nejvíce zaměstnanců bylo v okrese České Budějovice (435), viz tabulka 29. Celkem tento obor, respektive státní podnik Jihočeská Fruta spravoval 9 výrobních závodů (4 s více než 100 zaměstnanci) rozmístěných po kraji. Na celkovém počtu závodů ve Výrobě potravin a nápojů mělo Zpracování ovoce, zeleniny a brambor podíl 7,4 % (což byla v roce 1989 nejnižší dosažená hodnota ze všech oborů).

Tabulka 29 : Počet zaměstnanců a závodů ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor
podle okresů Jihočeského kraje v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů
České Budějovice	435	40,8	2
Jindřichův Hradec	179	16,8	3
Prachatice	102	9,6	1
Tábor	350	32,8	3
Celkem	1066	100	9

Pramen : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků

V roce 1989 bylo v Jihočeském kraji ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků celkem 2033 zaměstnanců (1972 ve státních podnicích a 61 v sektoru družstevním a komunálním), na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílelo 21,2 %. A spravovala 15 výrobních závodů (6 s více než 100 zaměstnanci), rozmístěných ve všech okresech kraje (nejvíce zaměstnanců bylo v okrese Tábor (486) a v okrese České Budějovice (463 zaměstnanců), viz tabulka 30). Na celkovém počtu závodů v Jihočeském kraji ve výrobě potravin a nápojů měly podíl 12,3 %. Jediným podnikem v oboru byly Jihočeské mlékárny se sídlem v Českých Budějovicích.

Tabulka 30: Počet zaměstnanců a závodů ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků podle okresů Jihočeského kraje v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů
České Budějovice	463	22,7	2
Český Krumlov	180	8,8	3
Jindřichův Hradec	336	16,5	1
Písek	160	7,9	2
Prachatice	89	4,4	1
Strakonice	319	15,8	2
Tábor	486	23,9	4
Celkem	2033	100	15

Pramen : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků

Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků zaměstnávala celkem 424 osob (386 ve státních podnicích a 38 zaměstnanců v sektoru družstevním a komunálním), na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se v roce 1989 podílela 4,4 % (což byla nejnižší dosažená hodnota ze všech oborů). Nejvíce zaměstnanců bylo v okrese České Budějovice (249), viz tabulka 31). Ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků bylo v provozu celkem 8 výrobních závodů, které sdružovaly podniky Jihočeské mlýny Březí a Škrobárny Havlíčkův Brod, viz příloha 15. Na celkovém počtu závodů v Jihočeském kraji ve Výrobě potravin a nápojů měly podíl 9%.

Tabulka 31 : Počet zaměstnanců a závodů ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků podle okresů Jihočeského kraje v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů
České Budějovice	249	58,6	4
Jindřichův Hradec	39	9,2	1
Písek	18	4,3	1
Prachatice	44	10,4	1
Tábor	74	17,5	4
Celkem	424	100	11

Pramen : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Výroba ostatních potravinářských výrobků

V roce 1989 bylo v Jihočeském kraji v tomto oboru celkem 1547 zaměstnanců (z toho 1402 zaměstnanců státních podniků a zbylý počet 145 zaměstnanců v sektoru družstevním a komunálním), na jejich celkovém počtu se Výroba ostatních potravinářských výrobků podílela 16,1 %. Jediným podnikem v tomto oboru byly Jihočeské pekárny, které sdružovaly 44 výrobních závodů (4 s více než 100 zaměstnanci, viz příloha 16) rozmístěných ve všech okresech kraje. Na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se v roce 1989 podílely 36,1% (což byla nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů). Nejvíce zaměstnanců i závodů bylo v okrese České Budějovice (475 zaměstnanců, 11 závodů), viz tabulka 32.

Tabulka 32: Počet zaměstnanců a závodů ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků podle okresů Jihočeského kraje v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů
České Budějovice	475	30,7	11
Český Krumlov	116	7,5	4
Jindřichův Hradec	263	17,0	10
Písek	167	10,8	5
Prachatice	144	9,3	9
Strakonice	184	11,9	2
Tábor	198	12,8	4
Celkem	1547	100	45

Pramen : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Výroba nápojů

V roce 1989 bylo v Jihočeském kraji ve Výrobě nápojů celkem 1610 zaměstnanců (1524 zaměstnanců státních podniků a 89 v sektoru družstevním a komunálním), na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů podílela 16,8 %. Výrobou nápojů se zabývaly zejména Jihočeské pivovary, Jihočeské pekárny a dále Západočeské Lihovary a Konzervárny se sídlem v Plzni. Tyto podniky spravovaly celkem 25 výrobních závodů (5 s více než 100 zaměstnanci, viz příloha 17) rozmístěných ve všech okresech kraje. Na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měly podíl 21,3%. Nejvíce zaměstnanců ve Výrobě nápojů bylo koncentrováno v okrese České Budějovice (656) a nejvíce výrobních závodů bylo v provozu v okrese Jindřichův Hradec (10), viz tabulka 33.

Tabulka 33 : Počet zaměstnanců a závodů ve Výrobě nápojů podle okresů Jihočeského kraje v roce 1989

	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů
České Budějovice	656	40,7	3
Český Krumlov	122	7,5	2
Jindřichův Hradec	252	15,7	10
Písek	188	11,7	1
Prachatice	9	0,6	1
Strakonice	199	12,4	4
Tábor	184	11,4	5
Celkem	1610	100	26

Pramen :Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

6.3. Výroba potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

Ve Výrobě potravin a nápojů bylo v roce 1989 v Jihočeském kraji evidováno celkem 9596 zaměstnanců, z toho nejvíce (2944) v okrese České Budějovice, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 30,7%, v okrese Tábor (2001 zaměstnanců, s podílem 20,8%) a se 1641 zaměstnanci v okrese Jindřichův Hradec (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se v Jihočeském kraji podílel 21%). Naopak nejméně jich bylo v okrese Prachatice (481 zaměstnanců) a 451 zaměstnanců v okrese Český Krumlov. Podniky, zaměřeny na Výrobu potravin a nápojů sdružovaly v rámci celého kraje celkem 123 výrobních závodů. Největší koncentraci měly v okrese Jindřichův Hradec (28 závodů, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji se podílel 22,8%), v okrese České Budějovice (27 závodů, podíl 22%) a dále v okrese Tábor (23 závodů, 18,7%) v těchto okresech bylo také nejvíce závodů se 100 a více zaměstnanci. Naopak nejméně závodů bylo v okrese Strakonice a Český Krumlov (10 závodů, na jejich celkovém počtu se ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji podílely 8,1%), viz tabulka 34.

Tabulka 34 : Počet zaměstnanců a závodů (s více než 100 zaměstnanci) ve Výrobě potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

Okres	Počet zaměstnanců	%	Počet závodů	%	Nad 100 zaměstnanců
České Budějovice	2944	30,7	27	22,0	11
Tábor	2001	20,8	23	18,7	7
Jindřichův Hradec	1641	17,1	28	22,8	4
Strakonice	1158	12,1	10	8,1	3
Písek	920	9,6	11	8,9	3
Prachatice	481	5,0	14	11,4	0
Český Krumlov	451	4,7	10	8,1	1
Celkový počet	9596	100	123	100	29

Pramen 1 : Bilance zdrojů pracovních sil a jejich rozdělení za ČSR a jednotlivé kraje k 31.12.1989 (definitivní údaje), ČSÚ, Praha, 1990.

Pramen 2 : Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze), ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

V roce 1989 měla ve většině okresů kraje na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů největší podíl Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb). Výjimkou byl okres Český Krumlov, ve kterém byla nejvyšší zaměstnanost ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (39,9%) a dále okres Prachatice, který měl nejvíce zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (30%). Naopak nejméně zaměstnanců ve všech okresech (kromě okresu Prachatice, ve kterém jich bylo nejméně ve Výrobě nápojů (1,9%)) bylo ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků.

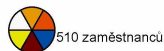
Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se v Jihočeském kraji podílel nejvíce okres České Budějovice. Celkem zaměstnával 2944 osob, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů v okrese České Budějovice se podílela 22,6%) a ve Výrobě nápojů (22,3%), naopak nejméně zaměstnanců měl ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 8,5%). Naopak nejméně zaměstnanců v rámci celého Jihočeského kraje bylo evidováno v okrese Český Krumlov (celkem 451), z toho pak nejvíce ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (tento obor se na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v okrese Český Krumlov podílel 39,9%) a ve Výrobě nápojů (27,1%) a naopak nejméně ve Výrobě masa a masných výrobků (7,3%). V okrese Jindřichův Hradec bylo v roce 1989 celkem 1641 zaměstnanců, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (34,8%) a ve Zpracování mléka a mlékárenských výrobků (20,5%), a naopak nejmenší podíl na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v tomto okrese měla Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků (2,4%). V okrese Písek zaměstnávala Výroba potravin a nápojů celkem 920 osob, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (42,1%) a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (20,4%) a naopak nejméně ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (1,9%). V okrese Prachatice bylo celkem 481 zaměstnanců, z toho nejvíce ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (30%) a nejméně ve Výrobě nápojů (1,9%). V okrese Strakonice bylo v roce 1989 celkem 1158 zaměstnanců, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 39,4%) a ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (27,5%), naopak nejméně zaměstnanců bylo v okrese Strakonice ve Výrobě krmiv (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 15,9%). V okrese Tábor bylo zaměstnáno celkem 2001 osob, zejména pak ve Výrobě masa a masných výrobků (35,4%) a naopak nejméně ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (3,7%) (viz příloha 18, obrázek 3).

Obrázek 3 :

Zaměstnanost v oborech potravinářského průmyslu v okresech Jihočeského kraje v roce 1989

Legenda:

Počet zaměstnanců v oborech potravinářském průmyslu

- Výroba masa a masných výrobků
- Zpracování ovoce, zeleniny a brambor
- Zpracování mléka
- Výroba mlýnských a škrobářských výrobků
- Výroba ostatních potravinářských výrobků
- Výroba nápojů

Počet zaměstnanců (potravinářský průmysl / zpracovatelský průmysl)

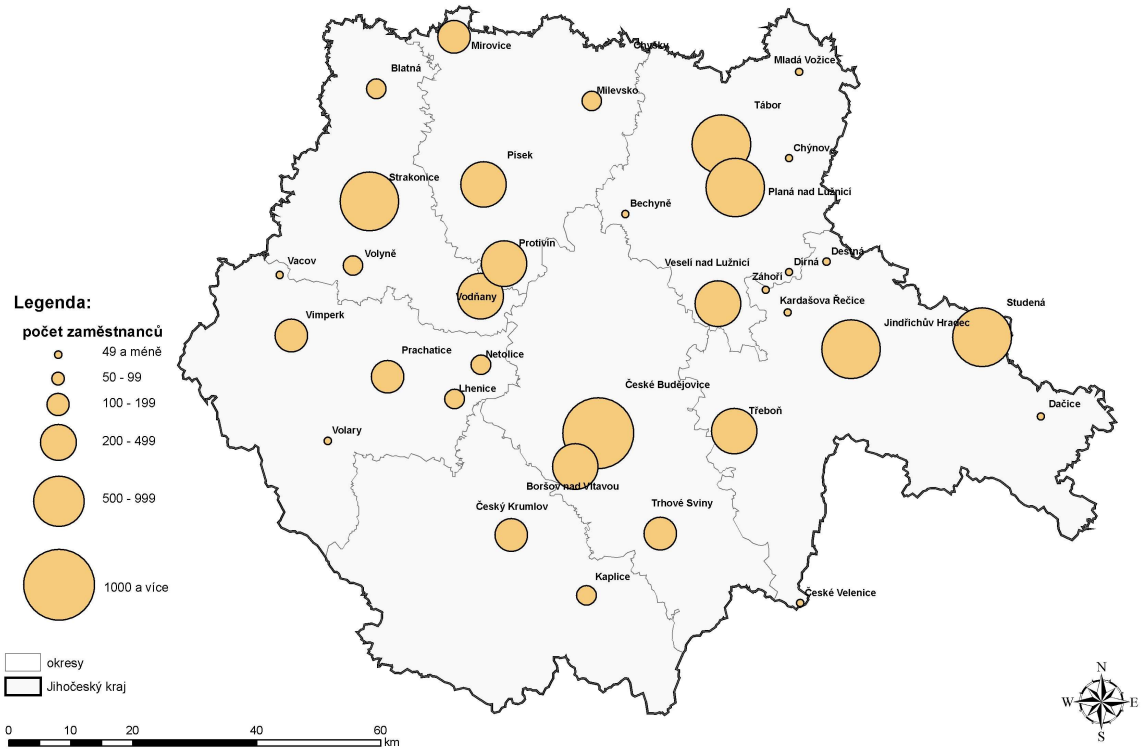
- 6,9 % a méně
- 7,0 - 9,9 %
- 10,0 % a více
- Jihočeský kraj

Výroba potravin a nápojů patřila v roce 1989, společně s Výrobou strojů a zařízení a Textilním a oděvním průmyslem k odvětvím, které měly největší podíl na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu. První místo s 39,2% obhajovala Výroba strojů a zařízení, s 18,3% Textilní a oděvní průmysl a Výroba potravin a nápojů měla v Jihočeském kraji na jejich celkovém počtu podíl 9,9%. V rámci okresů Jihočeského kraje bylo nejvíce zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů vzhledem k jejich celkovému počtu v průmyslu zpracovatelském v okrese Tábor, České Budějovice a Jindřichův Hradec (na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu se tyto kraje podílely více než 11%), viz příloha 19. Naopak nejmenší podíl (4,9%) měl počet zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů na jejich celkovém počtu v průmyslu zpracovatelském v okrese Český Krumlov, kde nad průmyslem potravinářským převažoval v počtu zaměstnanců průmysl strojírenský, papírenský a dřevozpracující. Dřevozpracující průmysl měl také významný podíl na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu v okrese Prachatice a Písek

Obrázek 4 :

Počet zaměstnanců v potravinářském průmyslu v obcích Jihočeského kraje v roce 1989

7. POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL V JIHOČESKÉM KRAJI V ROCE 2004

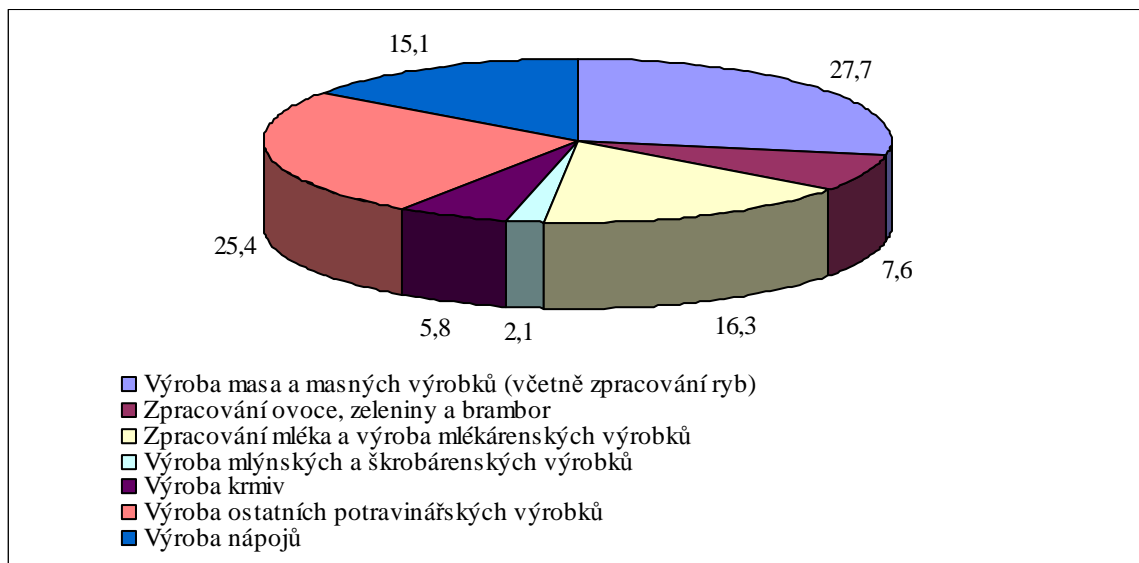
Jihočeský kraj není územím bohatým na nerostné suroviny a nejsou zde také téměř žádné zdroje energetických surovin, a proto zde z odvětvového hlediska nad těžbou surovin a výrobou a rozvodem energií a vody převažuje průmysl zpracovatelský. V jeho rámci pak, vzhledem k celkovému počtu zaměstnanců, v roce 2004 převažovala Výroba potravin a nápojů, Výroba kovů a kovodělných výrobků, Výroba elektrických a optických přístrojů a Výroba strojů a zařízení. Výroba potravin a nápojů měla v Jihočeském kraji na celkovém počtu zaměstnanců ve zpracovatelském průmyslu podíl 13%. A na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů v rámci celé České republiky se Jihočeský kraj podílel 8,3%, v roce 2004 zaměstnával celkem 11878 osob (z toho 11219 osob tvořili zaměstnanci a zbylý počet 659 osoby samostatně výdělečně činné). Na zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů měla hlavní podíl Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) v roce 2004 zaměstnávala 3106 osob a na jejich celkovém počtu ve výrobě potravin se podílela 27,7%, dále bylo nejvíce zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (2849, 25,4%), ve Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků (2849, 16,3%) a ve Výrobě nápojů (1695, 15,1%). Naopak nejmenší podíl (2,1%) na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů měla Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků, viz tabulka 35.

Tabulka 35 : Počet zaměstnanců v oborech Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji
v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	3106	27,7
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	850	7,6
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	1830	16,3
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	231	2,1
Výroba krmiv	658	5,8
Výroba ostatních potravinářských výrobků	2849	25,4
Výroba nápojů	1695	15,1
Celkový počet	11219	100

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Graf 2: Procentuelní zastoupení oborů na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 2004

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Fyzické osoby podnikaly v Jihočeském kraji ve Výrobě potravin a nápojů , stejně jako na celém území České ve všech výroбах, zejména pak ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (360 osob) a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (224 osob). Naopak nejméně osob podnikalo ve Výrobě krmiv a ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků, viz tabulka 36. Fyzické osoby podnikajících dle živnostenského zákona se na jejich celkovém počtu evidovaných ve Výrobě potravin a nápojů v roce 2004 podílely necelými 6 %.

Tabulka 36 : Počet fyzických osob podnikajících dle živnostenského zákona v oborech Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 2004

	Počet živnostníků
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	360
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	19
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	7
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	21
Výroba krmiv	8
Výroba ostatních potravinářských výrobků	224
Výroba nápojů	20
Celkový počet	659

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Potravinářství bylo v tomto období charakteristické velkým počtem ekonomických subjektů, neboli živnostníků (fyzické osoba podnikající dle živnostenského zákona zapsaná v obchodním rejstříku), dále byly v provozu podniky malé a střední. Nejmenší zastoupení měly velké podniky, které zaměstnávaly více než 1000 osob (jediným podnikem v této kategorii byla Madeta a.s. (Zpracovatel mléka a výrobce mlékárenských výrobků)). Naopak největší zastoupení ve většině okresech měly podniky malé a mikropodniky (které zaměstnávaly maximálně 5 osob), na celkovém počtu zaměstnanců měly nejmenší podíl. Naopak nejméně se na jejich celkovém počtu podílely podniky střední s kapacitou 50 až 249 osob (Panorama potravinářského průmyslu 2005).

V roce 2004 bylo v Jihočeském kraji ve Výrobě potravin a nápojů v provozu celkem 283 podniků (z toho 25 mělo 100 a více zaměstnanců). Nejvíce jich sdružovala Výroba ostatních potravinářských výrobků (124 podniků, na jejich celkovému počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 43,8%) a dále Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (102 závodů, 36%), tyto podniky byly rozmístěny ve všech okresech kraje. Naopak se na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů podílela nejméně Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků a Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků (5 podniků, 1,8%). Nejvíce podniků (ve kterých bylo 100 a více zaměstnanců) bylo ve Výrobě masa a masných výrobků a dále ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků a ve Výrobě nápojů (v těchto výrobcích bylo v provozu celkem 5 podniků). V těchto výrobcích bylo také nejvíce podniků s nejmenším počtem zaměstnanců. Naopak nejméně malých podniků (5, z toho jeden zaměstnával více než 100 osob) bylo ve Zpracování mléka a Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků, viz tabulka 37.

Tabulka 37 : Počet podniků v oborech Výroby pot. a nápojů v Jihočeském kraji v roce 2004

Obory	Počet podniků	%	100 a více zaměstnanců
15.1 + 15.2	102	36,0	7
15.3	10	3,5	3
15.5	5	1,8	1
15.6	5	1,8	1
15.7	13	4,6	3
15.8	124	43,8	5
15.9	24	8,5	5
Celkem	283	100	25

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

7.1. Obory výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji v roce 2004

Podíl počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji a jejich celkového počtu v České republice nabýval v roce 2004 hodnoty 8,3% a v některých oborech dokonce tuto hodnotu převyšoval, viz příloha 20. Na celkovém počtu zaměstnanců Výroby potravin a nápojů se v Jihočeském kraji podílela nejvíce Výroba masa a masných výrobků, Výroba ostatních potravinářských výrobků a Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků, podniky orientované na tyto výroby byly zastoupeny ve všech okresech kraje. Význam oborů v jednotlivých okresech za rok 1989, který byl dán podílem zaměstnaných osob v daném oboru na jejich celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v kraji, je znázorněn v příloze 21.

Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)

V roce 2004 bylo v Jihočeském kraji ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) 3106 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 27,7 %, což byla nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů). V tomto oboru bylo v provozu celkem 102 podniků (z nich 7 mělo 100 a více zaměstnanců) rozmístěných ve všech okresech kraje, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měl podíl 36%. Nejvyšší zaměstnanost měl okres Tábor a největší počet závodů v okres České Budějovice, viz tabulka 38. K největším podnikům (podle počtu zaměstnanců) ve Výrobě masa a masných výrobků patřila Masna Studená (okres Jindřichův Hradec) a Maso Planá a.s.(okres Tábor), největším zpracovatelem drůbeže byla Jihočeská drůbež, a.s. se sídlem ve Vodňanech (okres Strakonice), Jihočeská drůbež Mirovice a.s v okrese Písek a Jihočeská drůbež Tábor, s.r.o. a dále Vimperská masna a.s. se sídlem v okrese Prachaticích (viz. příloha 22).

Tabulka 38 : Počet zaměstnanců a podniků ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) podle okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	305	9,8	17
Český Krumlov	22	0,7	5
Jindřichův Hradec	642	20,8	19
Písek	259	8,3	15
Prachatice	240	7,7	11
Strakonice	843	27,1	18
Tábor	795	25,6	17
Celkem	3106	100	102

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Zpracování ovoce, zeleniny a brambor

Ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor bylo v roce 2004 zaměstnáno celkem 850 osob (na jejich celkovém počtu Výrobě potravin a nápojů mělo podíl 7,6%). V provozu bylo celkem 10 podniků (3,5% z celkového počtu podniků ve Výrobě potravin a nápojů) (3 z nich měly 100 a více zaměstnanců). Nejvíce zaměstnanců a podniků bylo v okrese Tábor, viz tabulka 39. Největším podnikem (do počtu zaměstnanců) ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor byla akciová společnost Intersnack a PT servis konzervárna spol. s r.o (v roce 1989 byla součástí výrobního monopolu Jihočeský průmysl masný) obě společnosti sídlily v okrese Tábor. Dalším podnikem v tomto oboru byla Friall s.r.o. se sídlem taktéž v okrese Tábor, viz příloha 23.

Tabulka 39 : Počet zaměstnanců a podniků ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor podle okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	10	1,2	1
Český Krumlov	87	10,2	1
Jindřichův Hradec	3	0,4	1
Strakonice	95	11,2	2
Tábor	655	77,0	5
Celkem	850	100	10

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků

V roce 2004 bylo v Jihočeském kraji v tomto oboru zaměstnáno celkem 1838 osob (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měl podíl 16,3 %) nejvíce v okrese Tábor a České Budějovice, viz tabulka 40. Ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků bylo v provozu 5 podniků (1,8% z jejich celkového počtu ve Výrobě potravin a nápojů). Největším podnikem (počtem zaměstnanců) v tomto oboru byla Madeta a.s. (v roce 1989 byl součástí Jihočeských mlékáren) se sídlem v Českých Budějovicích, která sdružovala celkem 7 provozoven rozmístěných ve všech okresech kraje (mimo Písek), ve kterých v roce 2004 zaměstnávala celkem 1787 osob. Tato společnost měla také jednu provozovnu v Pelhřimově .

Tabulka 40: Počet zaměstnanců a podniků ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	388	21,2	1
Český Krumlov	134	7,3	0
Jindřichův Hradec	283	15,5	2
Prachatice	170	9,3	1
Strakonice	237	12,9	1
Tábor	618	33,8	0
Celkem	1830	100	5

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků

Ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků bylo v Jihočeském kraji evidováno celkem 1838 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů měla podíl 2,1 %, což byla nejnižší dosažená hodnota ze všech oborů). Nejvíce zaměstnanců měla v okrese České Budějovice (161, z toho 151 osob zaměstnávala firma Bratři Zátkové). V mlýnské a škrobárenské výrobě bylo v roce 2004 v provozu 5 podniků. (1,8% z jejich celkového počtu ve Výrobě potravin a nápojů, což byla, stejně jako u počtu zaměstnanců, v tomto oboru nejnižší dosažená hodnota), viz tabulka 41.

Tabulka 41 : Počet zaměstnanců a podniků ve Výrobě mlýnských a škrobářských výrobků podle okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	161	69,7	2
Písek	10	4,3	1
Prachatice	30	13,0	1
Tábor	30	13,0	1
Celkem	231	100	5

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Výroba krmiv

V roce 2004 bylo v Jihočeském kraji ve Výrobě krmiv celkem 658 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla podíl 5,8 %), nejvíce pak v okrese Strakonice, Písek a Tábor, viz tabulka 42. Touto výrobou se zabývalo 13 podniků (3 z nich měly 100 a více zaměstnanců) rozmístěných ve všech okresech kraje, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílela 4,6%. Největším podnikem v oboru (vzhledem k počtu zaměstnanců) bylo Zemědělské zásobování a nákup Strakonice a.s, společnost Grana, a.s. se sídlem v okrese Písek a Tagrea, a.s. se sídlem v okrese Tábor, viz příloha 24.

Tabulka 42 : Počet zaměstnanců a podniků ve Výrobě krmiv podle okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	77	11,7	3
Český Krumlov	25	3,8	2
Jindřichův Hradec	70	10,6	3
Písek	124	18,8	1
Prachatice	64	9,7	1
Strakonice	178	27,1	1
Tábor	120	18,2	2
Celkem	658	100	13

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Výroba ostatních potravinářských výrobků

Ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků bylo v Jihočeském kraji zaměstnáno celkem 2849 osob (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla podíl 25,4%). Celkem tato výroba sdružovala 124 podniků (5 z nich mělo 100 a více zaměstnanců) rozmístěných ve všech okresech kraje. Na jejich celkového počtu ve Výrobě potravin a nápojů se Výroba ostatních potravinářských výrobků podílela 43,8%, což byla v roce 2004 nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů. Nejvíce zaměstnanců a podniků bylo v okrese České Budějovice, viz tabulka 43. K největším podnikům (počtem zaměstnanců) v tomto oboru patřila firma Pekast spol.s.r.o. se sídlem v Českých Budějovicích, dále Domita a.s se sídlem v Táboře a DK Open spol.s r.o. se sídlem v okrese Jindřichův Hradec, viz příloha 25.

Tabulka 43 : Počet zaměstnanců a podniků ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků podle okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	1056	37,1	34
Český Krumlov	117	4,1	11
Jindřichův Hradec	487	17,1	25
Písek	326	11,4	18
Prachatice	197	6,9	10
Strakonice	194	6,8	8
Tábor	472	16,6	18
Celkem	2849	100	124

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Výroba nápojů

V roce 2004 bylo v Jihočeském kraji v tomto oboru celkem 1695 zaměstnanců (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla podíl 15,1 %), nejvíce pak v okrese České Budějovice, viz tabulka 44. Ve Výrobě nápojů bylo v provozu celkem 13 podniků (v 5 z nich bylo evidováno 100 a více zaměstnanců), na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů měla podíl 8,5%. Největším podnikem (vzhledem k počtu zaměstnanců) v tomto oboru byl národní podnik Budějovický Budvar a Budějovický měšťanský pivovar a.s., které měly sídlo v Českých Budějovicích. Dále akciová společnost HBSW a.s. se sídlem v Nových Hradech (okres České Budějovice) A Městský pivovar Platan s.r.o. se sídlem v okrese Písek a společnost Fonte a.s. se sídlem v okrese Tábor (viz příloha 26).

Tabulka 44 : Počet zaměstnanců a podniků ve Výrobě nápojů podle okresů Jihočeského kraje v roce 2004

	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků
České Budějovice	1123	66,3	8
Český Krumlov	32	1,9	1
Jindřichův Hradec	208	12,3	8
Písek	143	8,4	1
Strakonice	16	0,9	2
Tábor	173	10,2	4
Celkem	1695	100	24

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

7.2. Výroba potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje v roce 2004

Ve Výrobě potravin a nápojů bylo v roce 2004 v Jihočeském kraji evidováno celkem 11219 zaměstnanců, z toho nejvíce, stejně jako v roce 1989 v okrese České Budějovice, (3120 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 27,8%) Dále pak v okrese Tábor (2863 zaměstnanců, s podílem 25,5%) a se 1693 zaměstnanci v okrese Jindřichův Hradec (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se v Jihočeském kraji podílel 15,1%). Naopak nejméně zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů bylo v okrese Prachatice (701, 6,3%) a Český Krumlov (417 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 3,7%). Podniků, orientovaných na Výrobu potravin a nápojů bylo v rámci celého Jihočeského kraje 283, největší koncentraci měly v okrese České Budějovice (66 podniků, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 23,3%), dále v okrese Jindřichův Hradec (58 podniků, s podílem 20,5%) a v okrese Tábor (47 podniků, 16,6%). V okrese České Budějovice a Tábor bylo také nejvíce podniků s počtem 100 a více zaměstnanců. Naopak nejméně podniků bylo koncentrováno v okrese Prachatice (24) a okrese Český Krumlov (20, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 7,1%), viz tabulka 45. Ve všech okresech bylo nejvíce podniků, tím pádem také nejvíce zaměstnanců v rámci Výroby masa a masných výrobků a Výroby ostatních potravinářských výrobků.

Tabulka 45 : Počet zaměstnanců a podniků (se 100 a více zaměstnanci) ve Výrobě potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje v roce 2004

Okres	Počet zaměstnanců	%	Počet podniků	%	Nad 100 zaměstnanců
České Budějovice	3120	27,8	66	23,3	8
Tábor	2863	25,5	47	16,6	8
Jindřichův Hradec	1693	15,1	58	20,5	2
Strakonice	1563	13,9	32	11,3	2
Písek	862	7,7	36	12,7	4
Prachatice	701	6,3	24	8,5	1
Český Krumlov	417	3,7	20	7,1	0
Celkem	11219	100	283	100	25

Pramen : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Ve většině okresů kraje měla na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů největší podíl Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a Výroba ostatních potravinářských výrobků. Výjimku představoval okres Český Krumlov, ve kterém byla nejvyšší zaměstnanost ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (32,1%) a okres České Budějovice, který měl nejvíce zaměstnanců ve Výrobě nápojů (36%) a Tábor, na jehož celkové zaměstnanosti mělo kromě Výroby masa a masných výrobků významný podíl také Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (22,9%). Naopak nejméně zaměstnanců ve všech okresech (kromě okresu Český Krumlov, ve kterém byla nejnižší zaměstnanost ve Výrobě masa a masných výrobků (5,3%)) bylo ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků a ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor. Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se v roce 2004, stejně jako v roce 1989, nejvíce podílel okres České Budějovice. Zaměstnával celkem 3120 osob, z toho nejvíce ve Výrobě nápojů (na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se v okrese České Budějovice podílela 36%) a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (33,8%), naopak nejméně ve Zpracování ovoce zeleniny a brambor (na celkovém počtu zaměstnanců v okrese České Budějovice ve Výrobě potravin a nápojů mělo podíl 0,3%). Naopak nejméně zaměstnanců v rámci celého Jihočeského kraje bylo evidováno v okrese Český Krumlov (celkem 417), z toho pak nejvíce, stejně jako v roce 1989, ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v se okrese Český Krumlov podílelo 32,1%) a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (28,1%), naopak nejméně ve Výrobě masa a masných výrobků (5,3%).

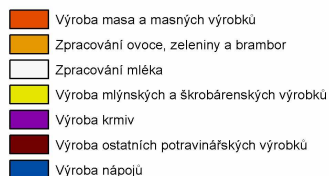
V okrese Jindřichův Hradec bylo ve Výrobě potravin a nápojů celkem 1693 zaměstnanců, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (34,8%) a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (28,8%), nejméně pak ve Zpracování ovoce zeleniny a brambor (0,2%). V okrese Písek zaměstnávala Výroba potravin a nápojů celkem 862 osob, nejvíce ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (37,8%) a ve Výrobě masa a masných výrobků (30%) a naopak nejméně ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků (1,2%), V okrese Prachatice bylo celkem 701 zaměstnanců, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (34,2%) a nejméně ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků (4,3%). V okrese Strakonice bylo ve Výrobě potravin a nápojů celkem 1563 zaměstnanců, z toho nejvíce ve Výrobě masa a masných výrobků (53,9%) a naopak nejméně ve Výrobě nápojů (1%). V okrese Tábor bylo zaměstnáno celkem 2863 osob, nejvíce pak ve Výrobě masa a masných výrobků (27,8%) a ve Zpracování ovoce zeleniny a brambor (22,9%), a naopak nejméně ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků (na jejich celkovém počtu se podílela 1%) (viz příloha 27, obrázek 5)

Obrázek 5 :

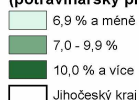
Zaměstnanost v oborech potravinářského průmyslu v okresech Jihočeského kraje v roce 2004

Legenda:

Počet zaměstnanců v oborech potravinářského průmyslu

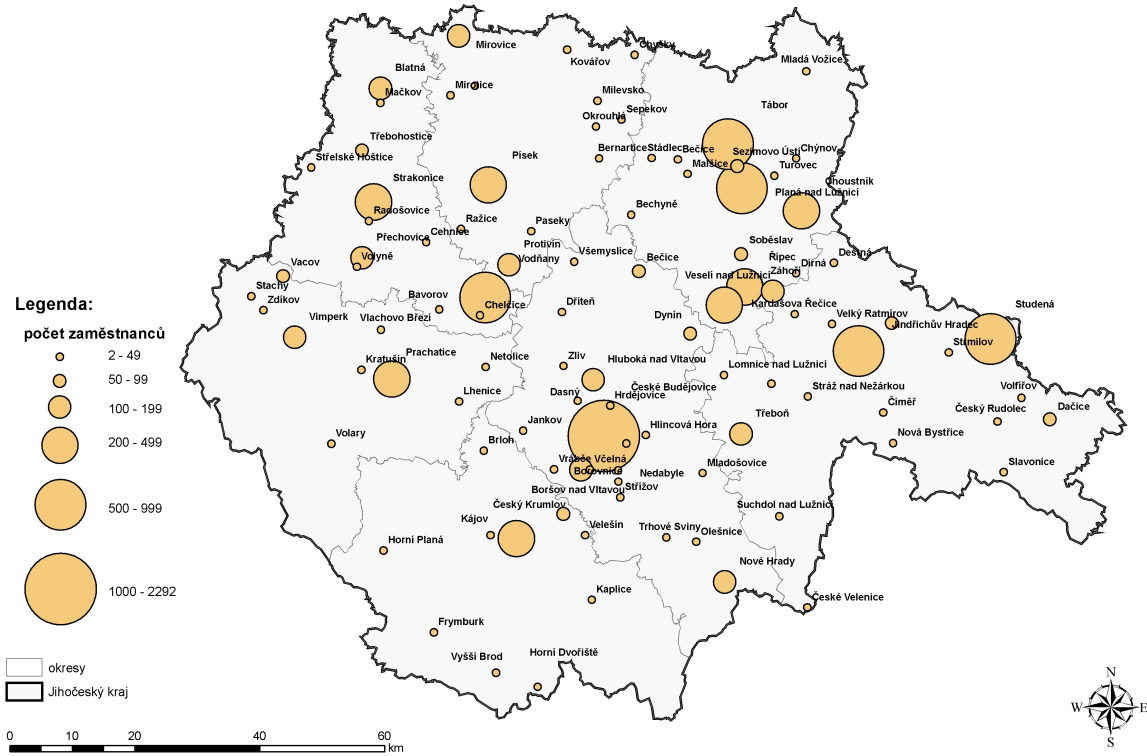

Počet zaměstnanců (potravinářský průmysl / zpracovatelský průmysl)

Obrázek 6 :

Počet zaměstnanců v potravinářském průmyslu v obcích Jihočeského kraje v roce 2004

8. ANALÝZA TRANSFORMACE POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU V JIHOČESKÉM KRAJI MEZI LETY 1989 A 2004

Po roce 1989 prošel potravinářský průmysl výraznými změnami. V období mezi léty 1990 až 1992 došlo ke zhroucení obchodu s RVHP. Přechod potravinářských odvětví od centrálně direktivního řízení k tržnímu hospodářství byl složitým transformačním procesem, který zahrnoval kvalitativní změny, které musely reagovat na stav a podmínky rozvíjejícího se domácího i zahraničního trhu. Začaly se prosazovat změny, které na základě privatizace podniků a podpory středních a malých podnikatelů, vedly k rozvoji soukromého sektoru. Dále došlo ke změně organizační struktury podniků, jejich výrobní orientace a počtu jejich zaměstnanců. Zásadní řešení v restrukturalizaci podnikatelských subjektů ve výrobě potravin a nápojů nastalo s procesem privatizace, transformací vlastnických vztahů a s rozpadem územně působících monopolů na samostatně hospodařící jednotky, které byly postupně zprivatizovány (jako první byly privatizovány pivovary). Jediným koncernem, který byl privatizován jako celek tzn., že se nerozpadla jejich krajská struktura, byly Jihočeské mlékárny. Některé závody se po roce 1989 osamostatnily a začaly provozovat výrobu jako soukromé podniky či obchodní společnosti, s upravenými výrobními programy, některé naopak zkrachovaly nebo do nich vstoupil zahraniční kapitál (zejména do mlékárenství, do zpracování ovoce, zeleniny a brambor a zpracování drůbeže), a tím přispěl k jejich obnově. Po roce 1989 byl ve většině oborů zaznamenán nárůst podnikatelských subjektů, naopak jejich pokles byl zejména v rámci Výroby masa a masných výrobků ve zpracování drůbeže, ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor, ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků a v rámci Výroby ostatních potravinářských výrobků došlo k propadu zejména ve výrobě cukru. U těchto oborů byl také po roce 1989 zaznamenán výrazný pokles počtu zaměstnanců. Naopak zejména ve Výrobě masa a masných výrobků a ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků a Výrobě nápojů byl zaznamenán jejich nárůst. (Schejbal, J., 1994)

Vývoj počtu zaměstnanců lze v devadesátých letech rozdělit do dvou významných etap. První polovina devadesátých let (od roku 1990 do roku 1994) byla ve znamení zachování naprosté většiny výrobních kapacit a minimálního poklesu počtu zaměstnanců v nich. Ve druhé polovině ale došlo k obratu a ke každoročnímu pozvolnému poklesu zaměstnanosti až do roku 2004, ten se předpokládá i do budoucna. U některých oborů (ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků, ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor a ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků) byl ovšem od roku 1999 (zejména v posledních 3 letech) zaznamenán v Jihočeském kraji nárůst zaměstnanosti.

8.1. Období mezi lety 1989 až 1999

V roce 1999, ve srovnání s výchozím rokem 1989, vzrostl počet zaměstnanců v rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů o 19% (1871), zaznamenán byl zejména ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků, ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a ve Výrobě nápojů. Na nárůst zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů měla vliv nová odvětvová klasifikace ekonomických činností, kdy byla ke stávajícím výrobám v roce 1994 přidružena Výroba krmiv, ve které bylo v roce 1999 zaměstnáno 854 osob. V rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů přibylo v hodnoceném období nejvíce zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (1413, 91%), naopak jejich největší úbytek byl ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (o 542 zaměstnanců, 49%) a ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků (o 398 zaměstnanců, 19%). V rámci jednotlivých oborů přibylo nejvíce zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (91%), naopak ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků poklesla zaměstnanost od roku 1989 až o 65%, viz tabulka 46. Na celkovém počtu zaměstnanců mezi lety 1989 až 1999 se podílely hlavně tyto výrobní obory : Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (na celkové zaměstnanosti se ve Výrobě potravin a nápojů v hodnoceném období podílela 31%), na druhém místě s průměrnou hodnotou 20% byla Výroba ostatních potravinářských výrobků a na třetím místě Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků (průměrná hodnota 18%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo mezi lety 1989 až 1999 ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků (na jejich celkovém počtu se v hodnoceném období podílela 3%), viz příloha 28.

Tabulka 46 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji
mezi lety 1989 -1999

	1989	1999	99-89	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	2916	3526	610	21
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	1066	524	-542	-49
Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků	2033	1635	-398	-19
Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků	424	149	-275	-65
Výroba ostatních potravinářských výrobků	1547	2960	1413	91
Výroba nápojů	1610	1819	209	13
Celkový počet	9596	11467	1871	19

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 1999, vlastní výpočty

8.2. Období mezi lety 1999 až 2004

V roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1999 došlo k poklesu počtu zaměstnanců v rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů o pouhých 2% (248) a v rámci jednotlivých výrobních odvětví byl zaznamenán v hodnoceném období zejména ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (o 420 zaměstnanců, 22%) a ve Výrobě krmiv (o 195 zaměstnanců, 12%), ve Výrobě nápojů a Výrobě ostatních potravinářských výrobků. Pokles zaměstnanců v těchto výrobních odvětvích, stejně jako v celém odvětví Výroby potravin a nápojů, proběhl od roku 1999 každoročně. Naopak jejich nárůst byl v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1999 zaznamenán ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (o 326 zaměstnanců, 62%), ve Zpracování mléka a výrobě mlékařských výrobků (o 194 zaměstnanců) a dále ve Výrobě mlýnských a škrobářských výrobků. V rámci jednotlivých výrobních odvětví v Jihočeském kraji přibýlo nejvíce zaměstnanců ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (nárůst o 62%) naopak ve Výrobě krmiv poklesla v hodnoceném období zaměstnanost až o 23%, viz tabulka 47. Na celkovém počtu zaměstnanců mezi lety 1999 až 2004 se jako v předešlých letech podílela zejména Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (průměrná hodnota 30%), a dále Výroba ostatních potravinářských výrobků (na jejich celkovém počtu se ve Výrobě potravin a nápojů v hodnoceném období podílela 25%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo v průběhu let 1999 až 2004 ve Výrobě mlýnských a škrobářských výrobků (průměrná hodnota 2%), viz příloha 28.

Tabulka 47 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji mezi lety 1999 - 2004

	1999	2004	04-99	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	3526	3106	-420	-22
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	524	850	326	62
Zpracování mléka a výroba mlékařských výrobků	1635	1830	195	12
Výroba mlýnských a škrobářských výrobků	149	231	82	55
Výroba krmiv	854	658	-196	-23
Výroba ostatních potravinářských výrobků	2960	2849	-111	-4
Výroba nápojů	1819	1695	-124	-7
Celkový počet	11467	11219	-248	-2

Pramen 1 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 1999, vlastní výpočty

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.3. Zhodnocení transformace Výroby potravin a nápojů v Jihočeském kraji

V roce 2004 došlo ve Výrobě potravin a nápojů ve srovnání s výchozím rokem 1989 k nárůstu počtu zaměstnanců o 17% (1623), v rámci jednotlivých výrob pak zejména ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků, ve kterém bylo v roce 2004 oproti výchozímu roku 1989 zaměstnáno o 10302 více osob (84%), dále ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) a ve Výrobě nápojů. Naopak nejméně zaměstnanců v hodnoceném období ubylo ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (o 216, 20%). V rámci jednotlivých výrob vzrostla v Jihočeském kraji zaměstnanost od roku 1989 zejména ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků (o 84%), naopak k největšímu poklesu počtu zaměstnanců došlo ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků (až o 46%), viz tabulka 48. Na celkovém počtu zaměstnanců mezi lety 1989 až 1994 se podílely hlavně tyto výrobní obory : Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) (průměrná hodnota 30%), a dále s průměrnou hodnotou 20% Výroba ostatních potravinářských výrobků a Zpracování mléka a výroba mlékářenských výrobků (průměrná hodnota 19%). Naopak nejméně zaměstnanců bylo v tomto období ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků (na jejich celkovém počtu se ve Výrobě potravin a nápojů podílela 3%), viz příloha 28.

Tabulka 48 : Změna počtu zaměstnanců ve výrobě potravin a nápojů v Jihočeském kraji mezi lety 1989 - 2004

	1989	2004	04-89	%
Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)	2916	3106	190	7
Zpracování ovoce, zeleniny a brambor	1066	850	-216	-20
Zpracování mléka a výroba mlékářenských výrobků	2033	1830	-203	-10
Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	424	231	-193	-46
Výroba ostatních potravinářských výrobků	1547	2849	1302	84
Výroba nápojů	1610	1695	85	5
Celkový počet	9596	11219	1623	17

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Ve Výrobě potravin a nápojů se ve srovnání s výchozím rokem 1989 zvýšil v roce 2004 počet zaměstnanců o 17%. K nárůstu zaměstnanosti ale v tomto odvětví nedocházelo od roku 1989 každoročně, v hodnocených letech v ní byly zaznamenány mírné výkyvy. Nejprve (mezi lety 1989 až 1999) došlo ve Výrobě potravin a nápojů k nárůstu počtu zaměstnanců o 19 %, a potom od roku 1999 do roku 2004 k jejich mírnému poklesu (o 2%). Nepravidelná změna počtu zaměstnanců v hodnoceném období 1989 až 2004 byla také zaznamenána ve všech výrobcích, viz příloha 26. Od roku 1989 nedošlo v jednotlivých výrobcích jen ke změně počtu zaměstnanců, ale také ke změně jejich procentuelního podílu na jejich celkovém počtu v rámci celé České republiky. Ve všech oborech, kromě Výroby mlýnských a škrobářenských výrobků došlo k nárůstu toho podílu, zejména pak ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor, kde se hodnota tohoto podílu v roce 2004 oproti výchozímu roku 1989 zvýšila až o 12% (je to dáno tím, že v tomto oboru došlo v České republice k výraznému poklesu počtu zaměstnanců, až o 64%, zatímco v Jihočeském kraji poklesla zaměstnanost ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor jen o 20%) V ostatních výrobcích dosahoval nárůst podílu zaměstnanců Jihočeského kraje s jejich celkovým počtem v České republice maximální hodnoty 4%, za celé odvětví činila hodnota nárůstu 1,7%, viz příloha 29.

8.3.1. Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb)

Výroba masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) patřila k oborům, které v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1989 vykazovaly nárůst počtu zaměstnanců (o 7 %). Ale k nárůstu zaměstnanosti nedošlo v hodnoceném období ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) každoročně. Nejprve se počet zaměstnanců od roku 1989 do roku 1999 zvýšil o 21%, ale pak od roku 1999 docházelo k jejich každoročnímu poklesu (do roku 2004 celkem o 22%). Mezi léty 1989 až 2004 se v tomto oboru také změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (z 30,4% klesl na 27,7%), ale přesto si v průběhu posledních 15 let udržel pozici oboru s největším počtem zaměstnanců. V hodnoceném období měla na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů největší podíl (průměrná hodnota 29,1%), viz příloha 26.

Roku 1990 došlo ke zrušení Jihočeského průmyslu masného a byl nahrazen státním podnikem Masný průmysl, s provozem jatky a masná výroba. Z jednotlivých závodů byly založeny státní podniky, ze závodu ve Studené vznikl státní podnik Masný průmysl Studená, ze kterého pak v roce 1992 akciová společnost Maso Studená. Jeden z našich největších masokombinátů Maso Planá nad Lužnicí (ten vznikl ze závodu v Plané nad Lužnicí) převzala švýcarská firma ATA Holding Curych, která rovněž odkoupila podíl ve společnostech Masna Studená. Ze závodu v Českých Budějovicích vznikla Jihočeská masna s.r.o., v Písku Masna Písek s.r.o, z provozovny ve Vimperku Vimperská masna a.s a závod ve Strakonících byl transformován na společnost Jatky Hradský s.r.o. V tomto období došlo se také rozpadly Jihočeské drůbežářských závodů, z jejího hlavního závodu ve Bosňanech byla založena Jihočeská drůbež a.s, ze závodu Mirovice Jihočeská drůbež Mirovice a.s, ze závodu v Táboře Jihočeská drůbež Tábor s.r.o. a závod v Českých Budějovicích zanikl (viz. příloha 30)

Největší počet zaměstnanců Výroby masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) byl mezi lety 1989 až 2004 koncentrován v okrese České Budějovice, Jindřichův Hradec, a dále v okrese Strakonice a Tábor. V roce 1989 bylo nejvíce zaměstnanců v okrese Tábor (709, na jejich celkovém počtu v kraji se v tomto oboru tak podílel 24,3%), na druhém místě se umístil okres České Budějovice (666, 22,9%) a dále Jindřichův Hradec (572, 19,6%). V průběhu patnácti let došlo v jednotlivých okresech Jihočeského kraje v tomto oboru ke změně počtu zaměstnanců a tím pádem ke změně jejich procentuelního zastoupení na jejich celkovém počtu. V roce 2004 jich bylo nejvíce v okrese Strakonice (843, 27,1%), okrese Tábor (795, 25,6%) a dále v okrese Jindřichův Hradec. Jak je patrné z tabulky 49, tak mezi léty 1989 až 2004 došlo v některých okresech k výrazným změnám počtu zaměstnanců. Například v okrese České Budějovice, který měl v roce 1989 na celkovém počtu zaměstnanců Výroby masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) v Jihočeském kraji významný podíl, došlo k jejich poklesu až o 54% , naopak jich nejvíce přibylo v okrese Strakonice (85%). K výraznému nárůstu zaměstnanosti v tomto oboru došlo i v okrese Prachatice (v roce 2004 zde bylo ve srovnání s výchozím rokem 1989 evidováno až o 158% více zaměstnanců). Ale i přes tento nárůst patřil k okresům (společně s Českým Krumlovem a Pískem), které v Jihočeském kraji zaměstnávaly nejméně osob. Z toho jich v obou letech (1989, 2004) bylo nejméně v okrese Český Krumlov, v hodnoceném období došlo také k jejich poklesu (o 33%).

Tabulka 49 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě masa a masných výrobků (včetně zpracování ryb) v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	666	22,9	305	9,8	-361	-54
Český Krumlov	33	1,1	22	0,7	-11	-33
Jindřichův Hradec	572	19,6	642	20,8	70	12
Písek	387	13,3	259	8,3	-128	-33
Prachatice	93	3,2	240	7,7	147	158
Strakonice	456	15,6	843	27,1	387	85
Tábor	709	24,3	795	25,6	86	12

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990, vlastní výpočty

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.3.2. Zpracování ovoce, zeleniny a brambor

V roce 2004 byl v tomto oboru ve srovnání s výchozím rokem 1989 zaznamenán pokles zaměstnanců (v hodnoceném období se snížila zaměstnanost ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor o 20 %). K poklesu zaměstnanosti ale nedošlo v hodnoceném období každoročně, nejprve se počet zaměstnanců od roku 1989 do roku 1999 snížil o 49%, ale pak od roku 1999, zejména v posledních třech letech, došlo k jejich nárůstu (o 62%). Mezi lety 1989 až 2004 se v tomto oboru také změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (z 11,1% klesl na 7,6%). V hodnoceném období mělo Zpracování ovoce, zeleniny a brambor na zaměstnanosti Výroby potravin a nápojů podíl 9,4% (průměrná hodnota), v této charakteristice se řadil k nejslabším oborům (viz příloha 28).

Po roce 1989 se od státního podniku Jihočeská Fruta začaly postupně osamostatňovat jeho jednotlivé závody. Například z jindřichohradeckého závodu na výrobu lihovin, ovocných vín a sirupů v roce 1990 vznikl samostatný státní podnik FRUKO Jindřichův Hradec. Z něhož byla roku 1992 založena společnost Fruko Schulz s.r.o. (v současné době patří mezi pět největších výrobců lihovin, sirupů, ovocných vín a octa v České republice). Z výrobního závodu v Táboře vznikla společnost PT servis konzervárna s.r.o, ze závodu ve Veselí nad Lužnicí společnost Efko cz s.r.o. a z provozovny ve Lžíně Lihovar Lžín spol. s r.o. Ostatní závody a provozovny Jihočeské Fruty zanikly. (viz. příloha 31)

Největší počet zaměstnanců ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor byl mezi lety 1989 až 2004 koncentrován v okrese České Budějovice a Tábor. V roce 1989 bylo nejvíce zaměstnanců v okrese České Budějovice (435, na jejich celkovém počtu v kraji v tomto oboru podílel 40,8%) a dále v okrese Tábor (350 zaměstnanců, 32,8%). V průběhu patnácti let došlo v Jihočeském kraji v tomto oboru k výraznému poklesu zaměstnanců a v jednotlivých okresech ke změně jejich procentuálního zastoupení na jejich celkovém počtu. V roce 2004 bylo nejvíce zaměstnanců v okrese Tábor (655 zaměstnanců, 77%) a v okrese Strakonice (95 zaměstnanců, 11,2%). Jak je patrné z tabulky 50, tak v některých okresech mezi lety 1989 až 2004 došlo v tomto oboru k výrazným změnám v počtu zaměstnanců. Například v okrese České Budějovice, který měl v roce 1989 na celkovém počtu zaměstnanců ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor v Jihočeském kraji významný podíl, došlo k jejich poklesu až o 98%, dále v okrese Jindřichův Hradec a v Prachatice (zde zanikly veškeré její závody), naopak nejvíce zaměstnanců přibylo v okrese Strakonice a okrese Český Krumlov, ve kterých v roce 1989 nebyly v provozu žádné závody. Jediný okrese, který v uvedených letech nezaměstnával žádné osoby v tomto oboru byl Písek.

Tabulka 50 : Změna počtu zaměstnanců ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	435	40,8	10	1,2	-425	-98
Český Krumlov	0	0	87	10,2	87	100
Jindřichův Hradec	179	16,8	3	0,4	-176	-98
Prachatice	102	9,6	0	0	-102	-100
Strakonice	0	0	95	11,2	95	100
Tábor	350	32,8	655	77,0	305	87

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.3.3. Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků

Ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků se od roku 1989 snížil počet zaměstnanců celkem o 10 %. K poklesu zaměstnanosti ale nedošlo v hodnoceném období každoročně, nejprve se počet zaměstnanců od roku 1989 do roku 1999 snížil o 19%, ale od roku 1999 pak došlo k jejich nárůstu (o 12%). Mezi lety 1989 až 2004 se v tomto oboru také změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (z 21,2% klesl na 16,3%). V hodnoceném období mělo Zpracování ovoce, zeleniny a brambor na celkovém počtu zaměstnanců Výroby potravin a nápojů podíl 18,8% (průměrná hodnota), viz příloha 28.

Po roce 1989 byly v rámci celé České republiky neúspěšnějším zpracovatelem mléka Jihočeské mlékárny, byly jediným koncernem, který byl privatizován jako celek to znamená, že se nerozpadla jeho krajská struktura. Po privatizaci roku 1992 došlo k restrukturalizaci a koncentrování výroby, vznikla společnost Jihočeské mlékárny a.s., sdružující 7 závodů a stala se tak největším zpracovatelským podnikem v České republice. V roce 2002 byla pak tato společnost přejmenována na Madetu a.s. (viz. příloha 32)

V roce 1989 bylo nejvíce zaměstnanců ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků koncentrováno v okrese Tábor (486, na jejich celkovém počtu v kraji se v tomto oboru podílel 23,9%), v okrese České Budějovice, Jindřichův Hradec a v okrese Strakonice. V průběhu patnácti let došlo v jednotlivých okresech Jihočeského kraje v tomto oboru ke změně počtu zaměstnanců a tím pádem ke změně jejich procentuelního zastoupení na jejich celkovém počtu. V roce 2004 byla, stejně jako v roce 1989, nejvyšší zaměstnanost ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků v okrese Tábor (618, 33,8%) a dále v okrese České Budějovice (388,21,2%). Jak je patrné z tabulky 51, došlo ve všech okresech kromě okresu Prachatice (i přes nárůst zaměstnanosti v roce 2004 se stejně jako v roce 1989 na celkovém počtu zaměstnanců v tomto oboru podílel ze všech okresů Jihočeského kraje nejméně) a okresu Tábor v hodnoceném období k poklesu počtu zaměstnanců. K největšímu pak v okrese Český Krumlov (o 26%) a v okrese Písek byly dokonce do roku 1992 zavřeny všechny mlékárny, které v roce 1989 spadaly pod státní podnik Jihočeské mlékárny.

Tabulka 51 : Změna počtu zaměstnanců ve Zpracování mléka a výrobě mlékařenských výrobků v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	463	22,7	388	21,2	-75	-16
Český Krumlov	180	8,8	134	7,3	-46	-26
Jindřichův Hradec	336	16,5	283	15,5	-53	-16
Písek	160	7,9	0	0	-160	-100
Prachatice	89	4,4	170	9,3	81	91
Strakonice	319	15,8	273	12,9	-46	-14
Tábor	486	23,9	618	33,8	132	27

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.3.4. Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků

Ve Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků byl roku 2004 ve srovnání s rokem 1989 zaznamenán pokles zaměstnanosti o 64% (což je nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů). Ale k poklesu zaměstnanosti nedošlo v hodnoceném období v tomto oboru každoročně. Nejprve se počet zaměstnanců od roku 1989 do roku 1999 snížil o 65%, ale pak od roku 1999 (zejména v posledních třech letech, stejně jako u Zpracování ovoce, zeleniny a brambor) došlo k jejich nárůstu (do roku 2004 celkem o 55%). Mezi lety 1989 až 2004 se v tomto oboru také změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (ze 4,4% klesla na 2,1%). V hodnoceném období měla Výroba na mlýnských a škrobárenských výrobků na zaměstnanosti Výroby potravin a nápojů podíl 3,3% (průměrná hodnota), což byla nejnižší dosažená hodnota (viz příloha 28).

Po roce 1989 došlo k rozpadu státního podniku Jihočeské mlýny Březí a zaniklo velké množství malých mlýnů. Ale z některých byly založeny společnosti nové, například z mlýnu Netolice vznikla roku 1991 BEATA, spol. s r. o., z mlýnu ve Veselí nad Lužnicí VESCO, spol. s r.o. a z provozovny v okrese Písek vznikla firma MVKS, spol. s r.o. Roku 1991 došlo také k převedení závodů v Boršově nad Vltavou do ekonomického pronájmu a roku 1994 formou přímého prodeje přešly zpět do rukou původních majitelů, vznikla tak společnost Bratři Zátkové s.r.o., roku 2000 přejmenována na akciovou společnost. Ostatní závody bývalého státního podniku Jihočeské mlýny Březí zanikly, významný propad zaznamenalo v tomto období také škrobárenství. (viz. příloha 33)

Ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků bylo nejvíce zaměstnanců v roce 1989 koncentrováno v okresech České Budějovice (249, na jejich celkovém počtu v tomto oboru se podílel 58,6%). V průběhu posledních patnácti let došlo v jednotlivých okresech Jihočeského kraje v tomto oboru ke změně počtu zaměstnanců a tím pádem ke změně jejich procentuelního zastoupení na jejich celkovém počtu. V roce 2004 bylo stejně jako v roce 1989 nejvíce zaměstnanců v okrese České Budějovice (161, 69,7%), ostatní okresy měly tak na celkovém počtu zaměstnanců v tomto oboru nepatrný podíl. Jak je patrné z tabulky 52, mezi lety 1989 až 2004 nejvíce zaměstnanců ubylo v okrese České Budějovice (97%). A dokonce v okrese Jindřichův Hradec byly do roku 1992 zavřeny všechny provozovny, které v roce 1989 spadaly pod státní podnik Jihočeská Fruta. Jediný okrese, který v uvedených letech nezaměstnával žádné osoby byly Strakonice.

Tabulka 52 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	249	58,6	161	69,7	-88	-97
Jindřichův Hradec	39	9,2	0	0	-39	-100
Písek	18	4,3	10	4,3	-8	-95
Prachatice	44	10,4	30	13,0	-14	-32
Tábor	74	17,5	30	13,0	-44	-60

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.3.5. Výroba krmiv

Ve Výrobě krmiv se od roku 1999 snížil počet zaměstnanců o 23 %, k poklesu zaměstnanosti docházelo každoročně už od roku 1994 do roku 2004. Mezi lety 1999 až 2004 se v tomto oboru také změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (ze 7,4% klesla na 5,8%) V hodnoceném období měla Výroba krmiv na celkovém počtu zaměstnanců Výroby potravin a nápojů podíl 6,6% (průměrná hodnota). V této charakteristice se řadil k nejslabším oborům (viz příloha 26). Ve Výrobě krmiv bylo v roce 2004, stejně jako v roce 1999 koncentrováno nejvíce zaměstnanců v okrese Tábor (na jejich celkovém počtu v tomto oboru v Jihočeském kraji se tak podílel 27,5%) a okrese Strakonice (202 zaměstnanců, 23,7%), naopak jich bylo nejméně v okrese Český Krumlov (28 zaměstnanců, 3,3%)

K poklesu zaměstnanců došlo ve Výrobě krmiv od roku 1999 ve všech okresech (kromě okresu Jindřichův Hradec a okresu Prachatice). Nejvíce jich ubylo v okrese Tábor a okrese České Budějovice, viz tabulka 53.

Tabulka 53 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě krmiv v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1999 až 2004

	1999	%	2004	%	04-99	%
České Budějovice	180	21,1	77	12	-103	-57
Český Krumlov	28	3,3	25	4	-3	-20
Jindřichův Hradec	69	8,1	70	11	1	1
Písek	140	16,3	124	19	-16	-11
Prachatice	0	0	64	10	64	100
Strakonice	202	23,7	178	26	-24	-12
Tábor	235	27,5	120	18	-115	-49

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.3.6. Výroba ostatních potravinářských výrobků

Výroba ostatních potravinářských výrobků patřila k oborům, které v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1989 vykazovaly nárůst zaměstnanosti (počet zaměstnanců se v této výrobě zvýšil až o 84 %, což byla v roce 2004 nejvyšší dosažená hodnota ze všech oborů.). K jejímu nárůstu nedocházelo ovšem od roku 1989 každoročně, nejprve se počet zaměstnanců od roku 1989 do roku 1999 zvýšil (až o 65%), ale pak došlo k jejich mírnému poklesu (od roku 1999 do roku 2004 o 4%). Mezi lety 1989 až 2004 se v tomto oboru také změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (ze 16,1% klesla na 25,4%). Na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů se Výroba ostatních potravinářských výrobků v hodnoceném období (mezi lety 1989 až 2004) podílela 16% (průměrná hodnota). V této charakteristice patřila k silnějším oborům (viz příloha 26). Po roce 1989 se zcela rozpadl státní podnik Jihočeské pekárny (od roku 1991 do roku 1996) a z jeho závodů bylo v tomto období založeno mnoho nových společností. Například Pekast spol. s r.o, společnost Domita a.s., DK Open, spol.sro., K III, spol. s.r.o., Pekárna Merkur spol. s r.o. a Harry's Delta s.r.o. (viz příloha 34)

Nejvíce zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků bylo mezi lety 1989 až 2004 koncentrováno v okresech České Budějovice, Jindřichův Hradec a v okrese Tábor. V roce 1989 jich bylo nejvíce v okrese České Budějovice (475, na jejich celkovém počtu ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků v kraji se podílel 30,7%) a v okrese Jindřichův Hradec (263 zaměstnanců, 17%). V průběhu posledních 15 let došlo v jednotlivých okresech Jihočeského kraje v tomto oboru ke změně počtu zaměstnanců a tím pádem ke změně jejich procentuelního zastoupení na jejich celkovém počtu. V roce 2004 bylo nejvíce zaměstnanců stejně jako v roce 1989 v okrese České Budějovice (1056 zaměstnanců, 37,1%), naopak jich bylo nejméně koncentrováno, stejně jako v roce 1989, v okrese Český Krumlov, Prachatice a Strakonice. Z tabulky 54 je patrné, že nejvíce zaměstnanců přibylo v okrese České Budějovice (o 581, 122%), okrese Tábor (274, 138%) a okrese Jindřichův Hradec. Další významný nárůst zaměstnanosti ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků byl v roce 2004 zaznamenán v okrese Písek (oproti výchozímu roku 1989 o 95%). Naopak na celkovém nárůstu zaměstnanců se nejméně podílel okres Český Krumlov a okres Strakonice.

Tabulka 54 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	475	30,7	1056	37,1	581	122
Český Krumlov	116	7,5	117	4,1	1	1
Jindřichův Hradec	263	17,0	487	17,1	224	85
Písek	167	10,8	326	11,4	159	95
Prachatice	144	9,3	197	6,9	53	37
Strakonice	184	11,9	194	6,8	10	5
Tábor	198	12,8	472	16,6	274	138

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty.

8.3.7. Výroba nápojů

Výroba nápojů patřila k oborům, které v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1989 vykazovaly nárůst zaměstnanosti (počet zaměstnanců se zvýšil o 5 %). K jejich nárůstu nedocházelo ovšem od roku 1989 každoročně, nejprve se, stejně jako ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků a Výrobě masa a masných výrobků, počet zaměstnanců od roku 1989 do roku 1999 zvýšil (o 16%), ale pak došlo k jejich poklesu (od roku 1999 do roku 2004 o 17%). Mezi lety 1989 až 2004 se také ve Výrobě nápojů změnil procentuelní podíl počtu zaměstnanců na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů (ze 16,8% klesla na 15,1%). Tento obor se v hodnoceném období na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů podílel 16% (průměrná hodnota) (viz příloha 26).

Jihočeské pivovary byly prvním privatizovaným podnikem, z jehož výrobních závodů (pivovarů a sladoven, které se od něj po roce 1989 postupně osamostatňovaly) byly založeny nové společnosti. Z Pivovaru a Sladovny Samson vznikl Budějovický měšťanský pivovar a.s., z Pivovaru v Českém Krumlově Pivovar Eggenberg, a.s., z pivovaru ve Studené Pivovarská společnost Studená s r.o. (která je momentálně v likvidaci). Z pivovaru a sladovny v Třeboni byl založen Pivovar Regent a.s. a v Protivíně Městský pivovar Platan s.r.o. a Budějovický Budvar byl převeden na národní podnik, ostatní závody zanikly. V této době také došlo k osamostatnění lihovarů, které spadaly po podnik Škrobárny Havlíčkův Brod a Západočeské lihovary a konzervárny se sídlem v Plzni. Ze závodu Pálenice Blatná byla založena roku 1992 společnost Liqui B Zámecký ovocný lihoval Blatná s.r.o., z Lihovaru Blanice vznikla roku 1991 LIHO - Blanice spol. s r. o. a z Lihovaru Markvarec byla roku 1995 založena MBH Lihovar Markvarec spol. s r.o, ostatní lihovary zanikly. (viz. příloha 35)

Nejvíce zaměstnanců ve Výrobě nápojů bylo mezi léty 1989 až 2004 koncentrováno v okrese České Budějovice, ostatní okresy měly v tomto oboru na jeho celkové zaměstnanosti v Jihočeském kraji malý podíl. V roce 1989 jich bylo nejvíce v okrese České Budějovice (656 zaměstnanců, na jejich celkovém počtu ve Výrobě nápojů v kraji se tak podílel 40,7%). V průběhu posledních patnácti let došlo v tomto oboru ve všech ostatních okresech k poklesu zaměstnanosti. V roce 2004 bylo stejně jako v roce 1989 nejvíce zaměstnanců koncentrováno v okrese České Budějovice (1123, na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů se podílel 66,3%). Naopak jich bylo nejméně v okrese Český Krumlov a okrese Prachatice.

Jak je patrné z tabulky 55, v hodnoceném období ubylo nejvíce zaměstnanců v okrese Strakonice (183, o 92%) a v okrese Český Krumlov (90 zaměstnanců, o 26%). A v okrese Prachatice byl zavřen sklad piva, který v roce 1989 spadal pod státní podnik Jihočeské pivovary a tím pádem se tento okres v roce 2004 na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě nápojů vůbec nepodílel.

Tabulka 55: Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě nápojů v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	656	40,7	1123	66,3	467	71
Český Krumlov	122	7,5	32	1,9	-90	26
Jindřichův Hradec	252	15,7	208	12,3	-44	17
Písek	188	11,7	143	8,4	-45	24
Prachatice	9	0,6	0	0	-9	100
Strakonice	199	12,4	16	0,9	-183	92
Tábor	184	11,4	173	10,2	-11	6

Pramen 1 : Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

8.4. Zhodnocení transformace Výroby potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje

Ve srovnání s výchozím rokem 1989 se zvýšila zaměstnanost v rámci celého odvětví Výroby potravin a nápojů v roce 2004 o 17% (1623 zaměstnanců), zaznamenán byl zejména v okrese Tábor, ve kterém bylo v tomto odvětví v roce 2004 o 862 více zaměstnanců (43%), v okrese Strakonice (405 zaměstnanců, 35%), v okrese Prachatice (220 zaměstnanců, 46%) a také v okresech České Budějovice a Jindřichův Hradec. Nárůst zaměstnanosti v okrese Tábor se týkal zejména Výroby ostatních potravinářských výrobků, Zpracování mléka a Zpracování ovoce, zeleniny a brambor. V okrese Strakonice a okrese Prachatice Výroby masa a masných výrobků. V okrese České Budějovice ve Výrobě nápojů a Výrobě ostatních potravinářských výrobků (v tomto oboru došlo také k nárůstu zaměstnanosti v okrese Jindřichův Hradec) V některých výrobcích byl v těchto okresech zaznamenán také pokles zaměstnanců, zejména v okrese České Budějovice, a to ve Výrobě masa a masných výrobků a ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor (v tomto oboru došlo také k poklesu zaměstnanosti v okrese Jindřichův Hradec a Prachatice) a v okrese Strakonice ve Výrobě nápojů.

V rámci celého odvětví došlo v roce 2004 k poklesu zaměstnanců v okrese Písek (58 zaměstnanců, o 6%) a v okrese Český Krumlov (34 zaměstnanců, o 8%), viz tabulka 56. V okrese Písek se snížila zaměstnanost zejména ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků a ve Výrobě masa a masných výrobků. V okrese Český Krumlov zejména ve Zpracování mléka a výrobě mlékárenských výrobků a ve Výrobě nápojů, naopak nárůst zaměstnanosti byl v tomto okrese zaznamenán v hodnoceném období ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor a v okrese Písek ve Výrobě ostatních potravinářských výrobků.

Tabulka 56 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	2004	%	04-89	%
České Budějovice	2944	30,7	3120	27,8	176	6
Český Krumlov	451	4,7	417	3,7	-34	-8
Jindřichův Hradec	1641	17,1	1693	15,1	52	3
Písek	920	9,6	862	7,7	-58	-6
Prachatice	481	5,0	701	6,3	220	46
Strakonice	1158	12,1	1563	13,9	405	35
Tábor	2001	20,8	2863	25,5	862	43
Celkem	9596	100	11219	100	1623	17

Pramen 1 : Bilance zdrojů pracovních sil a jejich rozdělení za ČSR a jednotlivé kraje k 31.12.1989 (definitivní údaje), ČSÚ, Praha, 1990.

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

Ve Výrobě potravin a nápojů se v roce 2004 ve srovnání s výchozím rokem 1989 zvýšila zaměstnanost o 17%. K nárůstu zaměstnanců ovšem nedocházelo každoročně a v zaměstnanosti byly v tomto odvětví v hodnocených letech zaznamenány mírné výkyvy. Nejprve (mezi léty 1989 až 1999) došlo k jejímu nárůstu o 19 %, a potom od roku 1999 do roku 2004 k jejímu poklesu o 2%. Nepravidelná změna počtu zaměstnanců v hodnoceném období byla zaznamenána ve většině okresů (kromě okresu Tábor, okresu Jindřichův Hradec a Prachatice, ve kterých došlo od roku 1989 k jejich každoročnímu nárůstu). Nejprve, od roku 1989 do roku 1999, došlo ve všech okresech (kromě okresu České Budějovice) k nárůstu zaměstnanosti a posléze a od roku 1999 do roku 2004 v některých okresech k jejímu poklesu (snížení zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů s v hodnoceném období týkalo zejména okresu Písek a dále okresu Český Krumlov a Strakonice), v ostatních se počet zaměstnanců od roku 1999 zvýšil, zejména pak v okrese České Budějovice.

Na celkové zaměstnanosti ve Výrobě potravin a nápojů se mezi léty 1989 až 2004 podílely hlavně tyto okresy: České Budějovice (průměrná hodnota 28%), a dále s průměrnou hodnotou 23% Tábor a Jindřichův Hradec (průměrná hodnota 15,6%). Naopak nejméně se na celkovém počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v hodnoceném období podílel s průměrnou hodnotou 5,4% okres Prachatice a Český Krumlov (průměrná hodnota 4,6%) (viz tabulka 57).

Tabulka 57 : Změna počtu zaměstnanců ve Výrobě potravin a nápojů v okresech Jihočeského kraje mezi lety 1989 až 2004

	1989	%	1999	%	2004	%
České Budějovice	2944	30,7	2935	25,6	3120	27,8
Český Krumlov	451	4,7	637	5,5	417	3,7
Jindřichův Hradec	1641	17,1	1686	14,7	1693	15,1
Písek	920	9,6	1337	11,7	862	7,7
Prachatice	481	5,0	573	5,0	701	6,3
Strakonice	1158	12,1	1669	14,6	1563	13,9
Tábor	2001	20,8	2630	22,9	2863	25,5
Celkem	9596	100	11467	100	11219	100

Pramen 1 : Bilance zdrojů pracovních sil a jejich rozdělení za ČSR a jednotlivé kraje k 31.12.1989 (definitivní údaje), ČSÚ, Praha, 1990.

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 1999, vlastní výpočty

Pramen 2 : Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004, vlastní výpočty

9. ZÁVĚR

Přestože transformační období mezi léty 1989 až 2004 způsobilo změny v oborové struktuře potravinářského průmyslu a zejména ve struktuře podniků orientovaných na tuto výrobu, změny v poptávce na trhu (požadavkách spotřebitelů), si produkty potravinářského průmyslu (rostlinného a živočišného původu) zachovaly nezastupitelnou úlohu, která vyplývá z jejich každodenní spotřeby. Po roce 1989 směřoval vývoj potravinářského průmyslu, na základě privatizace podniků a podpory středních a malých podnikatelů, k rozvoji soukromého sektoru a zakládání nových společností. Tento vývoj se uskutečnil zejména díky otevření trhu, vstupu zahraničních investorů (kapitálu) a rozšiřování sortimentu potravinářských výrobků. V poslední době, vstupem České republiky do EU, se k tomuto odvětví vztahuje čím dál větší pozornost. Řeší se hlavně problematika převzetí společné potravinové politiky, která vytýčila za hlavní prioritu kvalitu a bezpečnost potravin, ale současně i perspektivy odvětví z pohledu národních cílů, a dále inovace potravinářské produkce a technologických zařízení a dalších opatření vedoucí k rozvoji a posílení konkurenceschopnosti potravinářského průmyslu České republiky na zahraničním trhu. Významným opatřením, které by mělo podstatným způsobem ovlivnit charakter výroby ve směru zvýšení její konkurenceschopnosti, bylo přijetí „Koncepce potravinářství České republiky pro období po vstupu do Evropské Unie (2004 – 2013)“. Ta se orientuje zejména na posilování výkonnosti potravinářského sektoru a udržení si jeho ekonomicky významného postavení v rámci zpracovatelského průmyslu.

Na celkovém počtu zaměstnanců v České republice se v potravinářském průmyslu podílely v hodnocených letech 1989 až 2004 nejvíce ty obory, které byly lokalizovány přímo v místě spotřeby (masny, mlékárny, pekárny a výroby nealkoholických nápojů), naopak nejméně zaměstnanců bylo v oborech, jejichž rozmístění bylo dáno rozmístěním zemědělské prvovýroby (konzervárny, výroby olejů a tuků, mlýny a škrobárny). V roce 2004, ve srovnání s výchozím rokem 1989, došlo v potravinářském průmyslu k mírnému poklesu zaměstnanosti, ten byl zaznamenán také ve všech jeho výrobcích, kromě Výroby ostatních potravinářských výrobků. V rámci jednotlivých výrob pak nejvíce zaměstnanců ubylo ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor. Po roce 1989 došlo v konzervářství k likvidaci většiny jeho výrobních závodů a tím pádem k výraznému propadu tohoto oboru. K poklesu zaměstnanců nedocházelo v potravinářství ovšem od roku 1989 každoročně. V první polovině devadesátých let došlo nejprve, v důsledku narůstajícího počtu ekonomických subjektů, v některých oborech k nárůstu zaměstnanců.

Ale od druhé poloviny devadesátých let až do roku 2004 se zaměstnanost v tomto odvětví každoročně snižovala. Úbytek zaměstnanců ve se v tomto odvětví předpokládá i do budoucna. Jen v některých jeho oborech (ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor a Výrobě mlýnských a škrobárenských výrobků) se očekává, že v důsledku rozšiřování sortimentu těchto zpracovaných výrobků, zaváděním nových technologií a koncentrací a propojováním výrobních kapacit a dotacemi z EU, dojde v podnicích orientovaných na tyto výrobky k navýšení počtu zaměstnanců. Analýzy a výsledná hodnocení v diplomové práci prokázaly těsný vztah mezi rozmístěním některých výrob potravinářského průmyslu a pěstováním zemědělských komodit. Koncentrace podniků výrobních oborů, které se na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářství podílely nejvíce (masny, mlékárny, pekárny a výroby nápojů), byla v těsném vztahu s organizací sídelního systému, s místy spotřeby. Tím byl prokázán i poměrně těsný vztah mezi koncentrací potravinářského průmyslu a koncentrací obyvatelstva. Na celkové zaměstnanosti v potravinářském průmyslu měl v hodnocených letech (1989 až 2004) největší podíl kraj Jihomoravský, Středočeský a hlavní město Praha. Naopak nejmenší podíl vykazoval mezi lety 1989 až 2004 kraj Královeshradecký, Liberecký a Karlovarský (neboli kraje s nejmenším počtem obyvatel).

V Jihočeském kraji, stejně jako v celé České republice měla v hodnocených letech na celkovém počtu zaměstnanců v potravinářském průmyslu dominantní podíl Výroba masa a masných výrobků, Výroba ostatních potravinářských výrobků a Zpracování mléka a výroba mlékárenských výrobků a naopak nejmenší podíl měla Výroba mlýnských a škrobárenských výrobků, po roce 1989 došlo k likvidaci většiny mlýnů a výrobních závodů a tím pádem k výraznému propadu tohoto oboru. Na rozdíl od celé České republiky došlo v potravinářském průmyslu v rámci Jihočeském kraje mezi léty 1989 až 2004 k nárůstu zaměstnanosti. Zejména pak v oborech koncentrovaných v místech spotřeby (masny, pekárny a výroby nápojů), a naopak pokles zaměstnanosti byl v rámci jednotlivých výrob zaznamenán zejména ve výše zmiňovaném mlynářství a škrobárenství. Od roku 1989 nedošlo v jednotlivých výroбах jen ke změně počtu zaměstnanců, ale také ke změně jejich procentuelního podílu na jejich celkovém počtu v rámci celé České republiky. Ve všech oborech, kromě Výroby mlýnských a škrobárenských výrobků došlo k jeho nárůstu, zejména pak v konzervárenství (je to dáno tím, že v tomto oboru došlo v České republice k výraznému poklesu počtu zaměstnanců).

Po roce 1989, zejména mezi lety 1990 až 1993, došlo v Jihočeském kraji k rozpadu územně působících „monopolů“ potravinářství na samostatně hospodařící jednotky, které byly postupně zprivatizovány. Jediným koncernem, který byl privatizován jako celek tzn., že se nerozpadla jeho krajská struktura, byly Jihočeské mlékárny. Na základě privatizace podniků a podpory středních a malých podnikatelů došlo k rozvoji soukromého sektoru a zakládání nových společností. Jednotlivé závody státních podniků se osamostatnily a začaly provozovat výrobu jako soukromé podniky či obchodní společnosti s upravenými výrobními programy, naopak některé z nich zkrachovaly - zejména pak ve Zpracování ovoce, zeleniny a brambor, ve Výrobě mlýnských a škrobářenských výrobků, ale také ve Zpracování mléka. Koncentrace ekonomických subjektů byla závislá nejen na rozmístění agrárních komodit, ale zejména byla v těsném vztahu s organizací sídelního systému, s koncentrací obyvatelstva. Z hlediska postavení okresů Jihočeského kraje se na celkové zaměstnanosti v potravinářském průmyslu, i zvláště v jednotlivých oborech, v hodnocených letech (1989 až 2004) nejvíce podílel okres České Budějovice a Tábor, naopak nejmenší podíl byl zaznamenán v okrese Prachatice a okrese Český Krumlov (horská, periferní a nejméně osídlená oblast kraje). Podle očekávání bylo nejvíce zaměstnanců koncentrováno v blízkosti hlavních středisek kraje a zvláště v Českých Budějovicích. Tím byl prokázán vztah mezi koncentrací potravinářského průmyslu a sídelního systémem kraje. V předkládané práci byl také pomocí metodiky (podílu počtu zaměstnanců v oboru na jejich celkovém počtu ve Výrobě potravin a nápojů v okrese) hodnocen význam jednotlivých oborů v okresech kraje. V této charakteristice byla v průběhu hodnocených let prokázána poměrně velká stabilita okresů. V Jihočeském kraji došlo také v hodnocených letech k mírnému nárůstu podílu zaměstnanců potravinářského průmyslu v rámci průmyslu zpracovatelského.

10. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura :

Ivanička, K., 1958. Předmět, metody a vývinové směry geografie průmyslu. Geografický časopis X, č. 1 s. 27 – 40.

Kolektiv autorů., 2006. Panorama českého průmyslu 1998/99. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 500s.

Kolektiv autorů., 2001. Panorama českého průmyslu 2000. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 550s.

Kolektiv autorů., 2002. Panorama českého průmyslu 2001. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 490s.

Kolektiv autorů., 2003. Panorama českého průmyslu 2002. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 420s.

Kolektiv autorů., 2004. Panorama českého průmyslu 2003. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 400s.

Kolektiv autorů., 2005. Panorama českého průmyslu 2004. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 102s.

Kolektiv autorů., 2006. Panorama zpracovatelského průmyslu a souvisejících služeb ČR 2005. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR. Praha, 144 s.

Kolektiv autorů., 2001. Panorama potravinářského průmyslu ČR 2000. MZE ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky. Praha, 90s.

Kolektiv autorů., 2002. Panorama potravinářského průmyslu ČR 2001. MZE ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha. 100s.

Kolektiv autorů., 2003. Panorama potravinářského průmyslu ČR 2002. MZE ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha. 116s.

Kolektiv autorů., 2004. Panorama potravinářského průmyslu ČR 2003. MZE ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha. 106s.

Kolektiv autorů., 2005. Panorama potravinářského průmyslu ČR 2004. MZE ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky Praha. 123s.

Kolektiv autorů., 2006. Panorama potravinářského průmyslu ČR 2005. MZE ČR, Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, 95 s.

Krajíček, L. a kolektiv., 1962. Analýza rozmístění československého průmyslu. Státní ústav pro územní plánování, Praha, atlasové soubory a tabulky.

Krajíček, L., 1982. Geografie průmyslu. SPN, Praha, 125 stran.

Mareš, J., 1980. Geografický potenciál průmyslu ČSR. Studia geografova, č.69, ČSAV, Brno, 71 stran.

Mezera, J., Zemědělská ekonomika 1992 / 39, č.2. Potravinářský průmysl v zemích ES. Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, s. 185-202.

Mirvald, S., 1972. strukturální změny v průmyslové výrobě jako stabilizátor osídlení pohraničního okresu Cheb. Sborník PF v Plzni, Zeměpis VII, SPN, Praha, s. 161-187

Schejbal, J., 1994. Průmysl v České a Slovenské Republice. Překlad z anglického originálu : Industry in the Czech and Slovak Republic. Praha, Český institut Aplikované ekonomie, s.r.o, 60 s.

Střída. M., 1960. Hlavní rysy rozmístění československého průmyslu. Kandidátská disertační práce. UK, Praha, 152 s.

Střída. M., 1960. Oblastní struktura Československa. Zprávy o cvědecké činnosti, č.7, ČSAV, Brno, 110 s.

Švejcar, J a kolektiv, 1997. Česká republika a ekonomická transformace ve střední a východní Evropě. Academia, Praha, 360 s.

Vančura, M., 2002. Transformace průmyslové výroby v České republice v 90. letech. Disertační práce. Masarykova univerzita, Přírodovědecká fakulta, Brno, 160 s.

Prameny :

Atlas Československé socialistické republiky. ÚSGK, Praha, 1966.

Atlas republiky Československé. Orbis., Praha, 1935.

Bilance zdrojů pracovních sil a jejich rozdělení za ČSR a jednotlivé kraje k 31.12.1989 (definitivní údaje). ČSÚ, Praha, 1990.

Česká republika, produkce zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004 - 2005. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, 2006. 37 s.

Evidenční počet zaměstnanců v krajích a okresech ČR za rok 1999. ČSÚ, Praha, 2000, 39 s.

Evidenční počet zaměstnanců v krajích a okresech ČR za rok 2004. ČSÚ, Praha, 2005, 39 s.

Hlavní produkční charakteristiky oborů a odvětví zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha, 2006, 274 s.

Jihočeský kraj, produkce zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004 – 2005. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha, 2006, 18 stran

Koncepce potravinářství ČR pro období po vstupu do Evropské Unie (2004- 2013).

Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2006, 20 stran.

Oborová struktura průmyslu v roce 1991 za ČSFR – ČR – SR. ČSÚ, Praha, 1991.

Pracovníci a mzdové fondy socialistického sektoru národního hospodářství v krajích a okresech podle odvětví národního hospodářství ČSR za rok 1989, ČSÚ, Praha, 1990, 193 s.

Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1989 (počítačová databáze). Český statistický úřad, Praha, 1990.

Provozovny ústředně řízeného průmyslu v roce 1999 (počítačová databáze). Český statistický úřad, Praha, 2000.

Regionální charakteristiky oborů a odvětví zpracovatelského průmyslu v datech a grafech 2004. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha, 2005, 141 s.

RES - Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 1999

RES - Registr ekonomických subjektů ČR – stav k 31.12. 2004

Situační a výhledová zpráva Brambory. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 46 stran.

Situační a výhledová zpráva Drůbež a vejce. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 41 s.

Situační a výhledová zpráva Hovězí maso. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 116 s.

Situační a výhledová zpráva Mléko. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 120 stran.

Situační a výhledová zpráva Obiloviny. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 108 stran.

Situační a výhledová zpráva Ovoce. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 61 stran.

Situační a výhledová zpráva Průmyslová krmiva. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 73 stran.

Situační a výhledová zpráva Hovězí maso. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 63 s

Situační a výhledová zpráva Zelenina. Ministerstvo zemědělství ČR, Praha, 2004, 54 s

Statistická ročenka Československé federativní republiky 1988. ČSÚ, Praha, 1989, 740 s.

Statistická ročenka České a Slovenské federativní republiky 1989. ČSÚ, Praha, 1990, 740 s.

Statistická ročenka České republiky 1994. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 1994, 710 s.

Statistická ročenka České republiky 1999. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 1999, 710 s.

Statistická ročenka České republiky 2000. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 2000, 735 s.

Statistická ročenka České republiky 2001. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 2001, 759 s.

Statistická ročenka České republiky 2002. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 2002, 750 s.

Statistická ročenka České republiky 2003. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 2003, 740 s.

Statistická ročenka České republiky 2004. Český statistický úřad, Scientia, Praha, 2004, 759 s.

Významné podniky ČR 2000. Hoppenstedt Bonnier Information, Praha, 2001, 2056 s.

Výsledky průzkumu zaměstnanosti v NH 2000, VCRR, MU Brno, 2000

Výsledky průzkumu zaměstnanosti v NH 2004, VCRR, MU Brno, 2004

Výroba potravin a nápojů v datech a grafech ČR 2004. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha, 2005. 45 s.

Výroba potravin a nápojů v datech a grafech ČR 2005. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha, 2006. 51 s.

Zpracovatelský průmysl v datech a grafech ČR 2004. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha 2005. 59 s.

Zpracovatelský průmysl v datech a grafech ČR 2005. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Praha 2006. 44 s.

Internetové odkazy :

www.agris.cz

www.agrocr.cz

www.agronavigator.cz

www.czso.cz

www.mze.cz

www.mpo.cz

www.vuze.cz

<http://www.hledat.cz/100052/potravinarstvi/?mesto=jihocesky-kraj>

<http://www.mze.cz/Index.aspx?ch=75&typ=1&val=37515&ids=0>

<http://www.oa.inform.cz/inp/tree/treeZatr29586lang1.html>

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/registr_ekonomickych_subjektu

<http://www.firmy.cz/Velkoobchod-a-vyroba/Vyrobci-potravin/reg/kraj-jihocesky>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Okres#Jiho.C4.8Desk.C3.BD_kraj

